

Pericopa Korah -Datan și Aviram - Pedeapsa răzvrătorilor [anul 5779]

În mijlocul relatării despre disputa dintre Korah și adunarea sa, copiii lui Levi, care s-au răzvrătit contra lui Moise și Aaron, aflăm despre doi frați despre care n-am mai auzit până atunci, Datan și Aviram, copiii lui Eliav din tribul Reuven (în capitolul 1 din Exod apare Korah, dar printre copiii lui Reuven nu se află Datan și Aviram). Împreună cu ei este amintit și On Ben Pelet, care dispare în continuare. Midrașul ne povestește că soția lui l-a convins să nu se alăture lor. Din ceea ce citim în continuare descoperim că locuințele lui Datan și Aviram erau aproape sau chiar lipite de locuința lui Korah (Core) și a familiei sale. Așa ne putem explica de ce pământul i-a înghițit nu numai pe Korah și familia lui, ci și pe Datan și Aviram și familiile lor, cu toate că Moise venise acolo și anunțase tot poporul ca să aibă grijă și să se îndepărteze. [Cine sunt oamenii ăștia? Ce i-a determinat să se implice în această dispută aprinsă? Korah și adunarea sa au o agendă clară, dar Datan și Aviram exprimă ură și impertinență față de conducătorul Moșe.](#) De ce? Moșe Rabenu știe că Datan și Aviram participă la revolta populară și se hotărăște să trimită la ei un mesager și să-i invite la el, poate ca să clarifice pozițiile fiecăruia, sau, poate, chiar ca să se împace. Riposta lor a fost cutremurătoare:

„Nu mergem! Oare puțin lucru e că ne-ai scos din țara unde curge lapte și miere să ne omori în pustie că vrei să și domnești peste noi? Nici într-o țară în care curge lapte și miere nu ne-ai adus să ne dai moșie de câmp și vie. Vrei să scoți ochii oamenilor acestora. Nu Mergem! (Numeri 16:12-14).

Ei încep și încheie răspunsul printr-un refuz categoric: *lo naale* לֹא נֵלֵךְ, „Nu mergem !” Ei îl acuză pe Moise de faptul că i-a convins să părăsească Egiptul, care era „țară în care curge lapte și miere” și i-a sedus, promițându-le că vor ajunge în Ereț Canaan, care este numit și „țara în care curge lapte și miere”. Acolo nu vor mai trăi ca sclavi și fiecare își va primi propria bucată de pământ. În final, în loc de asta, pentru lipsa de încredere arătate lui Moșe și Divinității ei vor muri în deșertul acesta îngrozitor.

Să ne aducem aminte că în pericopa dinainte, Șlah, Moise, în calitatea sa de emisar al Divinității, le-a transmis proorocirea acesteia potrivit căreia toată generația asta nu va intra în țară, ci va muri în deșert. Ei îl învinovățesc pe Moșe că este tiran și necruțător, fără să țină cont de faptul că aceste cuvinte ale proorocirii nu sunt ale lui. Numai după ce au terminat cei doi răzvrători de vorbit, Moșe își exprimă marea lui supărare. Din riposta lui putem înțelege cum vede el reproșurile lor (Numeri 16:15):

„Și s-a mâhnit Moise foarte tare și i-a spus Domnului: Să nu-ți întorci privirea către prinosul lor. Nici unuia din ei nu i-am luat asinul și rău n-am făcut niciunuia din ei”.

Moșe este îndurerat de nedreapta denaturare a cuvintelor și faptelor lui. Este expresia uriașei frustrări și mâhniri a unui om care și-a dedicat toată viața poporului lui, și, care, în loc să primească așa cum se aștepta recunoștință, iubire și respect, primește, dimpotrivă, un discurs plin de ură de la niște compatrioți care se dovedesc a fi nimic altceva decât niște nerecunoscători și niște personaje vulgare, interesate doar de propria lor bunăstare. Datan și Aviram sunt un model de sfidare a marelui conducător, de pe pozițiile incapacității de înțelegere a misiunii sale.

Un lucru foarte interesant este un midraš din Talmud Bavli tratatul Nedarim 64:b care îi identifică pe acei oameni care au venit la Moise și Aaron învinovățindu-i de iredresponsabilitate și de punere în pericol a poporului, după ce supraveghetorii *șotrim* שוטרים au fost bătuți, ca fiind Datan și Aviram:

„Și le-au zis: să vă vadă Dumnezeu și să vă judece că ați făcut mirosul nostru urât în ochii Faraonului și în ochii robilor lui punându-le o sabie în mână ca să neucidă” (Exod 5:21).

Talmudul spune: „Toți cei care se băteau și se certau Datan și Aviram erau” (*kol nițim venițavim datan veaviram haiu*) כל נצים ונצבים דתן ואבירם היו. Aceștia sunt cei doi răzvrățitori care apar în pericopa noastră în acțiunea de defăimare nedreaptă și abuzivă a lui Moise. [Acest lucru în condițiile în care chiar Toraua consemnează caracterul extraordinar al calităților de om și de conducător ale lui Moise, adică modestia lui:](#)

„Și omul Moșe era foarte modest, mai modest decât orice om de pe fața pământului” (Numeri 12:3).

Încă un lucru foarte interesant în legătură cu singura persoană care mai poartă numele de Aviram în Tanach. Este vorba despre o persoană amintită în povestea blestematei reconstrucții a orașului Ierichon, pe vremea regelui Ah'av, anume fiul lui cel mare:

„În timpul domniei sale a clădit Hiel Bet Haeli (din Bet El) orașul Ierihon. Cu (moartea lui) Aviram primul său născut a așezat temelia și cu (moartea lui) Sguv mezinul i-a pus ușile, precum a fost profetia Domnului dată lui Iosua Bin Nun” (1Regi 16:34).

Și în povestea aceasta este vorba despre defăimarea unui lider. Iehoșua a jurat împreună cu poporul său să nu reconstruiască orașul Iericho în vecii vecilor, adăugând și un blestem: „Cu întâiul născut va așeza temelia și cu mezinul îi va pune ușile” (Iosua 6:26), în cazul nerespectării jurământului. Hiel Bet Haeli este atât de hotărât să-și înfrunte conducătorul și să-l contrazică încât îi pune în pericol pe băieții lui și chiar îi îngroapă de vii până la urmă, activând blestemul în timpul încercării nehibzuite de reconstrucție a orașului. Este exact același deznodământ al acțiunii lui Eliav din pericopa noastră, care a avut doi băieți, pe Datan și Aviram, pe care ura față de conducător îi scoate din minți, până ajung să fie ajunși de blestem și să fie și ei înghițiți de vii de pământ.

Pericopa Matot - Mas'ei: Exilul celor două triburi și jumătate [anul 5779]

În pericopa Matot între alte discuții, are loc și o lungă negociere între cele două triburi Reuven și Gad pe de o parte și Moise pe de altă parte. Începutul poveștii îl găsim în Numeri 32:1:

„Și Bnei Reuven și Bnei Gad aveau enorm de multe vite, și au văzut țara Ya'azar (Iazer) și țara Gil'ad (Galaad) și iată locul era un loc pentru vite (pentru păscut)”.

Este clar că cele două triburi aveau multe turme, cuvântul acesta „turmă” *mikne* מִקְנֵה fiind și primul și ultimul din acest verset (în originalul ebraic). Noi nu știm de ce tocmai aceste două triburi aveau atâtea proprietăți. Ei au venit probabil împreună la Moise aparținând aceleiași tabere, *mahane* מַחֲנֵה împreună cu tribul Șim'on și fiind ambii primii născuți care au fost dați la o parte: Reuven, primul născut al lui Iaakov, a fost înlăturat de Leuda, iar Gad, primul născut al mamei lui, Zilpa, nu a primit nici el terenul de pământ la care ar fi avut dreptul. Se prea poate ca asta să fi fost cauza faptului că cei doi au cerut să primească pământuri pe cealaltă mal al Iordanului (Iordan), deci în afara teritoriului israelian. Tribul Șim'on nu li s-a alăturat și au rămas în umbra lui Leuda. Faptul că aveau multe turme este accentuat nu numai de repetiția cuvântului „turmă” (de vite) *mikne* מִקְנֵה ci și de folosirea adjectivului „enorm” *ațum* אֲטוּם, care este foarte rar în Tanach și apare în total de 15 ori. În versetele 2-3 Tora ne povestește că ei au venit la Moise și Elazar și au dat un fel de raport despre ce a fost cucerit deja și spunând că pământurile acestea ar fi bune pentru turmele lor. Este o negociere tipic orientală, unde cerințele nu se spun pe față. Rași ne atrage atenția că în primul verset Reuven (cel mai mare) este primul amintit, însă începând din versetul 2, Gad devine primul. De ce? Poate din cauză că inițiativa a fost a lor și poate și din cauză că erau mai războinici decât ceilalți. După ciudatul mod de a-și exprima dorința, ei așteaptă un răspuns. Dată fiind tăcerea așternută de cealaltă parte, ei sunt nevoiți să spună exact ce anume cerință au:

„Și au zis, dacă am căpătat favoare în ochii tăi, să se dea țara aceasta robilor tăi în stăpânire, nu ne trece Iordanul” (Numeri 32:5).

Aici, Moșe le dă un răspuns lung și detaliat (verseturi 6-15), conținând câteva părți. Moșe care era obișnuit deja cu tot felul de cereri ciudate (Pesah Șeni, fetele lui Țlofhad) nu cere ajutor de la Kadoș Baruch Hu ca în celelalte dăți, ci îi muștră, fiindcă nu-i crede și-i întreabă ce vor face atunci când o să fie război? Îi vor lăsa pe frații lor să lupte, sau vor ieși ei înșiși la război? Reuven și Gad sunt nevoiți să-i răspundă. Întâi îi spun că vor construi garduri pentru turme și orașe pentru copii și vor ieși la război în fața poporului lui Israel, ceea ce dezvăluie că proprietatea le este mai importantă decât familiile. În continuare ei își vor da seama de greșală și vor schimba ordinea punând în frunte familia. După încă o negociere destul de lungă, ei acceptă condițiile lui Moșe Rabenu și adaugă că vor face tot ce le spune Moise în fața Domnului.

Numai după ce au spus asta Moise le dă pământul, dar le mai dă și un bonus: jumătate din tribul Menașe. Tribul ăsta s-a mărit într-un fel impresionant și Moise hotărăște să-i împartă în două: o jumătate la est de Iordan (Iordan) și o jumătate la vest. Menașe au primit nordul Ereț Gil'ad, Gad au primit mijlocul (Aman de astăzi) și Reuven sudul peste Marea Moartă. Menașe de pe două maluri a Iordanului, vor avea ceea ce mai mare suprafață, în afară de Iuda.

Câteva date interesante din alte părți din Tanach. În pericopa Mas'ei apar numele președinților triburilor. Președinții lui Reuven și Gad nu apar. Tora vrea să ne spună prin asta că nu este mulțumită de faptele lor. Pe de altă parte, din binecuvântarea dată de Moșe triburilor din pericopa (VE)Zot Habracha (Deuteronom cap. 33-34) putem desprinde faptul că el și-a schimbat în mod favorabil părerea despre cele două triburi. **În consecință, vorbește foarte frumos despre ambele triburi și mai adaugă că a mărit suprafața acordată tribului Gad. Asta, poate și din cauză că mormântul lui Moise e acolo „pentru că acolo este ascunsă porțiunea (tomba) legiuitorului (a lui Moise)” (Deuteronom 33:21) כִּי שָׁם חֵלְקַת מֹשֶׁה סִפּוֹן. *Ki șam helkat mehokek safun*, iar din asta reiese, într-un fel și faptul că Moșe este înmormântat pe teritoriu israelian, chiar dacă este pe celălalt mal al Iordanului.**

În Iehoșua/Iosua se arată împlinirea condiției ca cele două triburi să meargă primii în lupta pentru cucerirea țării în capitolul 4, versetul 12 „Și Bnei Reuven și bnei Gad și jumătatea tribului lui Menașe au trecut înarmați înaintea lui Bnei Israel, așa cum le-a spus Moșe”, iar implementarea este în capitolul 22. Numai după aceea le dă voie Iehoșua spunând că au îndeplinit condiția și se pot întoarce pe pământul lor.

Tribul Reuven este făcut de ocară în Șirat Devora (Judecători 5:15-18) că nu i-au ajutat pe cei din triburile Zvulun

și Naftali când aveau nevoie. Și pe vremea lui David auzim că Gad l-au ajutat când fugea de Saul și în Cronici 1, 12:38 noi citim că o delegație importantă a celor două triburi și jumătate au participat la încoronarea lui David la Hevron.

Suprafața exagerat de mare a terenurilor acestor triburi, care ajungeau până aproape de malurile râului Prat, le-au cauzat probleme enorme și numeroase războaie cu vecinii, culminând, după cum este descris în Cronici 1, 5:26, cu cucerirea lor de către regele asirian Tiglat Pileser, care i-a luat în exil tocmai pe ei primii din cele zece triburi cucerite, datorită terenului tribului situat în afara teritoriului israelian.

Pericopa Mișpatim - Depărtează-te de cuvântul mincinos [anul 5779]

Este știut că nu e voie să mințim, iar pericopa noastră își propune să susțină acest lucru apelând la autoritatea înțelepților care spun: " Depărtează-te de cuvântul mincinos" (Exod 23:6). În nenumărate locuri în Tora ni se amintește asta: "Să nu depui mărturie mincinoasă împotriva apropiatului tău" (Exod 20:16); "Dacă cineva va păcătui ... și va jura o minciună" (Leviticul 5:21); "Să nu vă mințiți unul pe altul ... și să nu jurați minciuni pe numele meu" (Leviticul 19: 11-12). Din toate aceste versete reiese clar că în mod absolut nu este voie să minți. Dacă ne uităm la contextul în care sunt spuse, toate modalitățile de comunicare se referă la încheierea unei afaceri cu cineva, participarea la un proces juridic sau o depunere de mărturie. În toate aceste cazuri minciuna lovește drepturile sau interesele celeilalte persoane. O astfel de minciună este interzisă.

Aceași idee apare într-o Mișna foarte renumită, în tractatul Avot 1:18: "Raban Șim'on Ben Gamliel spune:"Existența lumii se bazează pe trei lucruri: adevăr, dreptate și pace, fiindcă în Tora s-a spus: (Zaharia 8:16) „Judecați în porțile voastre cu adevăr, dreptate și pace”. Vedem că aici "adevărul" este plasat în context juridic. Întrebarea care se pune este dacă există situații în care merită să mințim sau chiar este bine să o facem? Cum trebuie să ne comportăm când minciuna este în favoarea celui alt? Întrebarea asta ne-am pus-o în pericopa Șmot și am promis că vom căuta răspunsul. Astăzi vom încerca să îl găsim. În Șulhan Aruch, Even Haezer 65:1 (cartea din secolul 16 scrisă de Yosef Karo care cuprinde toate legile, poruncile, obligațiile și interdicțiile evreilor) se enunță: "Este o mițva să înveselești pe mire și mireasă și să dansezi în fața lor și să-i spui miresei ce frumoasă e, chiar dacă nu e frumoasă". Nu numai că această minciună nu este interzisă, ci este chiar o "mițva", adică o obligație, fiindcă din pricina acestei minciuni mireasa se va simți grozav în ziua bucuriei ei și, oricum, este o mițva să o înveselești pe mireasă. În Talmud mai găsim și alte exemple de asemenea false minciuni.

În Talmud, tractatul Baba Meția 23:b scrie că chiar și un *talmid chacham*, adică un student la yeșiva, care este numit "elev deștept" și sunt multe restricții asupra lui, poate în trei subiecte să devieze de la adevăr. Primul, numit *bamasechet*, adică "În tractat" este că poate să spună din cauze de modestie că nu a învățat un tractat (un volum) chiar dacă el îl cunoaște foarte bine. Al doilea *bepuriya*, adică "În fertilitate", în care din nou din cauză de modestie să neghe detalii despre intimități cu soția lui. A treia se numește *beispuza*, adică "În ospetie", dacă ai fost primit foarte frumos ca musafir de cineva, poți să nu povestești exact despre asta laudându-i prea mult, ca nu cumva să se năpustească toată lumea acolo. Al treilea caz seamănă cu cele amintite mai sus, adică minciuna se spune în beneficiul celuilalt. Dar în primele două exemple avem ceva nou și anume că minciunile se spun din cauză de adevărate la anumite valori, în acest caz modestie și sobrietate. Din aceste exemple vedem că minciuna însăși nu este interzisă, dacă aduce rezultate bune sau promovează ceva de valoare sau face altcuiva o plăcere. La creștini este știut că orice fel de minciună este interzisă. Aurelius Augustinus (354-430), episcopul orașului Hipo din nordul Africii, unul din cei mai importanți filozofi și teologi creștini, a scris o carte despre importanța respectării adevărului în orice caz. Într-unul din exemplele extreme, el aduce în discuție următoarea dilemă: un om fuge de un asasin care îl amenință că-l omoară. Tu îl ascunzi pe fugar și atunci vine asasinul și te întreabă dacă persoana pe care o cauți este aici. A spune adevărul este o sentință de moarte pentru fugar. Dar să spui că fugarul nu este aici este, totuși, o minciună. Aceasta este dilema creștinilor.

Această îndoială este foarte departe de calea rabinică evreiască. În Exod 1:15-16 ne este povestită teribila întâmplare în cursul căreia faraonul a hotărât ca fiecare nou născut evreu să fie omorât, astfel încât a ordonat celor două moașe, Șifra și Pua ca, în momentul în care se naște un copil și văd că este băiat, să-l omoare. Cele două moașe decid cu curaj să-l mintă pe faraon, ca să-i salveze pe copii spunând: "Evreicele nu sunt ca egiptencele, pentru că sunt viguroase și nasc înainte ca moașa să ajungă la ele" (versetul 19). Cu privire la această minciună, care a primit aprobare divină, este scris că "Domnul a făcut bine moașelor ... El le-a făcut case" (versete 20-21). Hakadoș Baruch Hu le laudă pe cele două moașe pentru salvarea copiilor prin minciună și le și dăruiește case. Vedem din nou că minciuna în asemenea împrejurări este o mițva, iar autoarele sunt recompensate..

Sunt foarte multe și alte asemenea exemple în Tora. În Midraș Agada BaMidbar 20 ne este povestit că Aharon Hacoheh, când a văzut că relațiile între doi frați, Reuven și Șim'on se înrăutățesc, a mers la Reuven și i-a spus: Simeon a venit la mine și mi-a spus că a vrut să se împace cu tine dar ezită, fiindu-i rușine să-ți propună împăcarea. Aharon mergea apoi la Șim'on și-i spune aceeași minciună despre Reuven și așa a reușit să-i împace pe cei doi. Povestea asta vine să-l laude pe Aharon și să sublinieze importanța păcii și înțelegerii între oameni. În Pirkei Avot 1:12 ni se recomandă: "Să fii prin discipolii lui Aharon, care iubește pacea și urmărește pacea". Nu are nici o importanță că Aharon a mințit de două ori, o dată pe Reuven și o dată pe Șim'on. Aceste minciuni sunt considerate benefice și laudabile, fiindcă prin ele s-a făcut pace în poporul Israelului.

În Geneza 18:12 scrie că atunci când îngerii i-au spus lui Avraham că va avea un băiat peste un an, Sara a râs: "Și Sara a râs în sine zicând ... și domnul meu este bătrân". Când Hakadoș Baruch Hu îi relatează lui Avraham replica Sarei, El o modifică așa: "Pe bune, să mai nasc eu care sunt bătrână?" (18:13).Deci Hakadoș Baruch Hu îi schimbă cuvintele lui Sara de parcă ea ar fi spus că "eu sunt bătrână", pe când, în realitate, Sara a spus că Avraham este bătrân. Despre asta ne spune Rași aici: "Scriptura a schimbat pentru pace, că doar ea a spus că domnul meu e bătrân". Vedem din nou marea importanță a păcii și împăcării.

Încă un exemplu din Geneza 50:16-17 din zicerile fraților lui Iosef după moartea lui Iacov: "Înainte de a muri, tatăl tău a poruncit: Așa să-i spuneți lui Iosef: „ Te rog iartă acum păcatul fraților tăi și păcatul lor pentru că te-au răsplătit cu rău. Și acum iartă, te rugăm, vina robilor Domnului tatălui tău !". Rași ne spune aici: "Au schimbat cele spuse ca să fie pace, că nu așa i-a poruncit Iacov". Și în Talmud, tractatul Levamot 65:b scrie: "[Omul are voie să schimbe vorba pentru pace](#)".

Din toate aceste exemple și multe altele vedem că atunci când, fie patriarhii, fie mamele noastre își schimbă spusele pentru pacea și binele altora, schimbarea asta este bine venită. Să ținem minte că păcatul groaznic de Lașon HaRa (limbă rea) este a spune adevărul despre cineva, un adevăr care jignește și ponegrește pe cineva.

Spre deosebire de atitudinea creștină care interzice minciuna în orice formă, Toraua și înțelepții nu văd neapărat

un merit în respectarea adevărului sau un cusur în a minți. Totul depinde de context și împrejurări. Rezultă deci, că, de multe ori a spune adevărul poate fi un mare păcat (Lașon HaRa), iar a spune o minciună poate fi o mare mițva (Șifra și Pua). Toraua ne încarcă cu o mare responsabilitate pe fiecare dintre noi, cerându-ne să chibzuim de fiecare dată în funcție de valoarea reală a deciziilor noastre.

Marii înțelepți au recomandat întotdeauna prudența în cazurile de abatere de la adevăr fără o justificare bună, în deplin consens cu textul din Talmud, tractatul Yoma 69:b: "[Sigiliul lui Kadoș Baruch Hu este adevărul](#)".

Pericopa Naso - Mama lui Șimșon (Samson) din haftara [anul 5779]

De data aceasta nu ne vom ocupa de unul din cazurile care apar în pericopa săptămânii Naso, ci de încă o femeie excepțională din haftara a acestei săptămâni (Judecători 13). Este vorba despre un adevărat erou care a salvat pe vremea aceea poporul Israel de atacurile filistinilor, Șimșon Haghabor (Samson eroul, puternicul). Tragica lui poveste este marcată de prezența unui număr mare de personaje feminine, din rândul cărora ne vom opri astăzi doar asupra uneia dintre ele, cea căreia îi datorează însăși nașterea lui, propria lui mamă..

Primul lucru vizibil pe care îl putem constata este că noi nu știm nici măcar numele ei. [Știm numele soțului ei, Manoah, dar nu numele mamei](#). De obicei, în Tanach numele femeilor care nasc este amintit. Aici, probabil, cartea a omis numele ei, în dorința de a sublinia importanța veștii pe care o aduce nașterea pruncului care va aduce salvarea Israelului din mâna filistinilor (Judecători 13:5). Dar Hazal, înțelepții din Talmud, o identifică cu un personaj din tribul Yehuda care apare în 1Cronici 4:3: „ și numele surorii lor Hațleponi” (după Talmud Bavli, Bava Batra 91:a, midraș BeMidbar Raba 10:5). Ea vine din familia lui Calev Ben Yefune, după cum ne învață Rași (1Cronici 4:15) și numele ei este amintit lângă numele fraților ei grație unor fapte importante pe care le-a săvârșit. Într-un alt midraș mai puțin cunoscut, Midraș Eșet Hayil, ni se spune că femeia despre care este vorba în cartea Proverbele, 31:22 este tot ea „Ea își face cuverturi, îmbrăcămintea ei este din in și din lână vopsită în purpuriu”. Într-un alt midraș care este o colecție de midrașim mici, Oțar Hamidrașim, pag. 474 este o listă a celor mai

eminente 23 de femei din Tanach și soția lui Manoah este una dintre ele. Mama lui Șimșon mai apare și în capitolul 14 când Șimșon se îndrăgostește de o fată filistină și vrea să se căsătorească cu ea. Părinții se împotrivesc acestei dorințe, dar cu toate acestea îl însoțesc când el merge în peșteră: „Și Șimșon a coborât la Timna cu tatăl și cu mama lui” (Judecători 14:5). Midraș Yalkut Șim'oni, cap. Șoftim 13:69, spune că părinții lui l-au însoțit din cauză că era schiop *higher* גיגור și nu fiindcă au fost de acord cu nunta.

Despre personajul nostru feminin ni se spune că: „era stearpă și nu a născut copii” (Judecători 13:2). În realitate, unul dintre multele midrașim despre părinții lui Sam, BeMidbar Raba 10:5, ne învață că exista o dispută între cei doi și ceea ce este scris aici pe scurt este, în esență, vehicularea a două propoziții pe care fiecare o putea spune. Prima variantă este riposta lui Manoah care putea fi: „Tu ești stearpă și din pricina aceasta nu naști copii”. O a doua variantă este că ea îl învinovățește pe el: „Tu ești sterp și din cauza aceasta n-am născut”.

Apariția îngerului, după același midraș, limpezește această neînțelegere „îngerul lui Adonai i s-a arătat femeii”. El i-a spus: „Iată că tu ești stearpă și nu ai copii” (Judecători 13: 3). Asta dovedește că problema era la ea și nicicum a lui.

Bineînțeles că despre această faptă că de două ori îngerul apare în fața femeii și nu a lui Manoah sunt teancuri de midrașim. Vom aminti pe cel mai renumit din Talmud Bavli, tractatul Brachot 61:a în care spune Rav Nahman că Manoah a fost *am haareț* ארץ הארץ, adică un om simplu, needucat și neînvațat fiindcă scrie că a mers după soția lui (versetul 11). Versetul acesta poate fi înțeles în două feluri. Prima, că a mers după ea în mod fizic. Ne spune Talmudul că dacă era învățat știa că nu e voie să se comporte așa. A doua, că a mers după ea în mod spiritual, adică a ascultat de ideile și îndrumările ei. Și în acest caz înseamnă că soția este cu mult superioară bărbatului. Alt înțelept, Rav Ași, în același loc ne spune de unde învățăm că femeia trebuie să-l urmeze pe bărbat și nu invers. El ne duce la Rivka (Rebeca): „Rivka și slujitoarele ei s-au ridicat, au încălecat pe cămile și au mers după omul acela” (Geneza 24:61). De aici învățăm că femeia trebuie să meargă după bărbat și nu invers. Rav Nahman mai adaugă și versetul „El (Elișa/Elisei) s-a sculat și a plecat după ea” (2Regi 4:30). El ne spune clar că aici el a mers după sfatul ei și nimic mai mult. Doar nu putem spune că acest profet Țadik ar fi un *am haareț* (om simplu și needucat).

Probabil și din cauza aceasta îngerul vine să anunțe minunea că ea, stearpa, va naște nu pe el, ci pe ea. Și chiar și a doua oară când îi cere să-l mai vadă o dată pe înger, acesta ripostează și apare numai după ce ea apelează și tot la ea apare. Ea este înțeleaptă și credincioasă. Înțelege imediat că este vorba despre un înger și nu un om oarecare pe când el caută dovezi. El vrea să-i știe și numele. Numai a doua oară se lămurește că este un înger și atunci îl apucă frica. Așa s-a întâmplat la ceilalți care au vorbit cu îngeri, ca Iacov și Iosef. Singurul care a vorbit cu îngerii ca egali a fost Avraham.

Este clar că facem aici cunoștință cu o femeie deosebită, care, după mulți ani primește vestea că, deși este stearpă, va naște un *nazir adonai* נזיר אדוני (nazireu). Să nu uităm că aici este vorba despre un cuplu în care bărbatul, Manoah, vine dintr-un trib inferior, Dan, cel mai ignobil, pe când soția vine din cel mai respectat și nobil trib, Iuda. Modul în care ea primește și transmite bărbatului său vestea nașterii este asemănător cu felul în care au primit multe alte personaje importante, (Sara, Rivka și altele, care erau de asemenea sterpe), aceeași veste. Dar spre deosebire de ele, ei i s-a spus și căruia viitor îi este destinat băiatul și ce interdicții sunt în timpul sarcinii.

[O poveste unică a unei femei remarcabile al cărei nume nici măcar nu cunoaștem și care a dat naștere unui personaj celebru în toată lumea, un mare judecător și un lider, cel mai puternic evreu din Tanach, dar care s-a încurcat cu femei străine care au adus la sfârșitul lui tragic și glorios.](#)

Pericopa Nițavim-VaYelech - Ce a mai rămas de citit din Tora? [anul 5779]

Această pericopă este prima din cele patru cu care se încheie cartea de Tora: Nițavim, VaYelech, Haazinu și VeZot Habracha. Toate sunt pericope foarte scurte căroră, din păcate, nu li se acordă atenția cuvenită din cauza perioadei în care sunt citite și anume *lamim Noraim* ימים נוראים, (zile decisive) adică perioada de sărbători din luna Tișrei (Roș Hașana, Iom Kipur și Sucot). Toată atenția și toate pregătirile sunt acordate exclusiv sărbătorilor, în timp ce pericopele sunt, putem spune, neglijate. Noi vom încerca să luminăm câteva colțuri mai întunecate ale acestor pericope. Este doar știut că, de multe ori, cele mai importante lucruri sunt păstrate pentru la sfârșit, astfel că lectura pericopelor ne obligă întotdeauna la o atenție specială.

Aceste patru pericope se petrec în ultimele zile din viața lui Moșe Rabenu și aici se încheie toată Tora. Din cele 613 mițvot (porunci) 611 au fost deja date (rămân două care vor fi date tocmai în aceste pericope). Evenimentele care încep de la pericopa VaYelech și până la sfârșit se desfășoară chiar în ultima zi din viața lui Moșe.

Pericopa Nițavim se citește întotdeauna de Șabat înainte de Roș Hașana. Într-adevăr se potrivește: „Voi vă înfățișați astăzi toți ...” (Deuteronom 29:10). În această zi noi ne înfățișăm cu toții în fața lui Kadoș Baruch Hu pentru ziua judecării *Iom Hadin* יום הדין. Această pericopă conține iarăși ziceri de mustrare chiar deosebit de gravă (*tochecha* תוכחה). Pedepsele care vin sunt amenințări atât pentru întregul pământ cât și pentru poporul Israel.

Pe pământ: „Sulf și sare, toată țara (va fi) un incendiu, nu vei semăna și nu va rodi, nu va crește nici iarbă în ea, ca surparea Sodomei și Gomorei (Sdom și Amora), Admei (Adma) și Țvoim-ului, pe care le-a distrus Dumnezeu în mânia și în furia Lui” (Deuteronom 29:23). Pedepse și pe poporul evreu: „Și Dumnezeu i-a gonit din pământul lor cu mânie și cu furie și cu urgie mare și i-a aruncat într-o altă țară chiar în aceeași zi” (Deuteronom 29:28).

Spre deosebire de pericopa Ki tavo, această pericopă deschide o poartă pentru *teșuva* תשובה (un fel de căință) și promite „Și va fi așa că vor veni peste tine toate lucrurile acestea și binecuvântarea și blestemul” (Deuteronom 30:1). Va veni și binecuvântarea cât și blestemul, însă spre deosebire de finalul jalnic din lista din pericopa Ki tavo (Deuteronom 28:68), pericopa Nițavim (precum și pericopa Bechukotai care se termină cu o consolare) ne spune că legătura între poporul Israel și Hakadoș Baruch Hu este eternă și nu poate fi dezlegată de nici una dintre părți. Este adevărat că poporul evreu a fost expulzat într-o altă țară, însă nu este vorba despre o aruncare oarecare de genul unei aruncări la gunoi, despre ceva care nu mai interesează pe vecie și nu mai așteptăm ca cineva să vină și să o ia. Din *galut*, adică din exod, va veni *teșuva*, pocăința și reîntoarcerea în țară. Aceasta este adevărata consolare.

Pericopa următoare, VaYelech, este cea mai scurtă pericopă din Tora și este o esențializare a întregii Tora. Pericopa se petrece în ultima zi din viața lui Moșe Rabenu, după cum putem înțelege din versetul „Eu astăzi am o sută douăzeci de ani și Domnul mi-a zis: Tu nu vei trece Iordanul acesta” (Deuteronom 31:2). Chiar în aceeași zi, Moise primește ultima lui profeție. Ea nu este deloc optimistă. Domnul prevestește și îl avertizează pe Moise că, după moartea lui, poporul Israel va păcătuși și, în consecință, va suferi de toate relele anticipate de blestemele amintite. Moise se desparte de poporul evreu și își încheie viața scriind cartea de Tora: „Și Moise a scris Toraua aceasta și a dat-o Cohanimilor, fii lui Levi, care purtau Aron Habrit (chivotul legământului) și tuturor bătrânilor din

Israel” (Deuteronom 31:9).

După aceea Moise trece prin fiecare trib și le predă Șirat (cântarea) Haazinu (ascultați!) și binecuvântarea personală fiecărui trib. După midraș, el predă fiecărui trib și o copie a cărții de Tora. Cu alte cuvinte, Moise a reușit să depună admirabilul efort de a scrie 13 copii de Tora în aceeași zi.

În pericopa VaYeLech sunt formulate ultimele două *mițvot*. Acestea au fost scrise în ultimele zile și sunt un fel de încercare disperată de a evita catastrofele viitoare, prevestite de Domnul. Prima este scrierea cărții de Tora, despre care ni se spune că „nu în ceruri este ... și nu dincolo de mare” (Deuteronom 30:12-13). Cu alte cuvinte, Toraua nu trebuie văzută ca un text scris oarecare, ea trebuie să fie aproape de fiecare, pentru ca fiecare să o țină minte să o păstreze. Aceasta este *mițva* personală din cele două. A doua este publică și anume *mițva* Hakhel הלקה, (adună poporul!) care spune să adune tot poporul odată la șapte ani și să le citească cartea de Tora. *Mițva* personală de a învăța Tora zi și noapte și *mițva* publică de a citi în public odată la șapte ani, ambele au ca scop evitarea repetării păcatelor comise de poporul Israel, cu toate că Toraua ne spune că ele se vor petrece și vor aduce consecințe dezastruoase. Chiar și Moise le spune triburilor: „Că eu știu bine cât ești de răzvrătit și că ai gâtul țepăn, căci dacă acum, când mai sunt în viață, v-ați răzvrătit împotriva Domnului, cu atât mai mult o veți face după moartea mea”. (Deuteronom 31:27).

Moise a adunat toate triburile și le-a dat Șirat Haazinu sperând că toate aceste acțiuni, mustrarea, atenționarea, cartea de Tora la fiecare trib, citirea Torei odată la șapte ani, poate acestea vor aduce acel plus de înțelepciune care să prevină căderea în păcat a poporul evreu . Dar el știe foarte bine că toate acestea nu vor ajuta și poporul Israel se va îndepărta de drumul cel bun.

„Adunați la mine pe toți bătrânii triburilor voastre și pe supraveghetori, iar eu vă voi spune aceste cuvinte și o să iau cerurile și pământul ca martori împotriva lor, pentru că știu că după moartea mea vă veți strica de tot și vă veți abate de la calea pe care v-am poruncit-o și vă va ajunge răul la sfârșitul zilelor pentru că veți face răul în ochii Dumnezeului ca să-L înfuriați prin faptele mâinilor voastre; Și Moise a turnat în urechile tuturor celor din obștea Israelului cuvintele cântării acesteia, până la sfârșitul lor”.(Deuteronom 31:28-30).

Cântarea aceasta este ultima apariție a lui Moise în fața tuturor evreilor. Se poate ca binecuvântările care apar în capitolul următor, să se fi spus înainte de cântare sau după cântare, însă oricum nu s-au spus în fața tuturor evreilor, ci fiecare binecuvântare în fața tribului respectiv. Cu cuvintele acestei cântări pe care a primit-o ca testament de la Domnul, Moise se desparte de poporul Israel, cu deplina cunoștință despre destinul greu care-l așteaptă în viitor.

[Dar totuși, putem observa și partea extraordinar de frumoasă a cântării și a binecuvântărilor către triburi rostite de Moise, care ne oferă ocazia să terminăm această citire a cărții de Tora cu veselie și bucurie.](#)

Pericopa Noah - Misteriosul loc al nașterii lui Avraham [anul 5779]

Toraua nu ne dezvăluie în mod clar locul unde s-a născut Avraham Avinu. Însă avem unele probe indirecte. Dacă citim în mod superficial, pare că s-a născut în Ur Casdim (Ur al Caldeenilor, adică al babilonienilor).

1. Despre fratele lui, Haran, scrie că s-a născut în Ur Casdim (Geneza 11:28). Așa că probabil și el s-a născut acolo.
2. În Nehemia 9:7 scrie: "Tu ești Domnul Dumnezeu care l-ai ales pe Avraham care l-ai scos din Ur Casdim." Și cum l-a scos din Ur Casdim? "Du-te din țara ta și din patria ta" (Geneza 12:1). Dacă atunci el era în Ur Casdim atunci probabil s-a născut acolo.

Problema este că marele înțelept Ramban (Nahmanides, sec. 13 e.n.) spune în mod categoric: "Avraham nu s-a născut în Ur Casdim" (Geneza 11:28).

Ca să-i înțelegem poziția trebuie să lămurim mai întâi unde se află Ur Casdim (al Caldeenilor, adică al babilonienilor). A fost un oraș foarte renumit în lumea antică în sud-estul Mesopotamiei, la capătul estic al râului Prat (Euftrat), între Bagdadul de astăzi și capătul golfului persan. În mileniul al treilea î.e.n., Ur Casdim era un oraș mare, capitala unui regat mic dar bogat, fiind situat în inima a două puteri uriașe din aceea perioadă: Sumer și Akad. Era renumit ca un centru al cultului păgân al lunii.

După descrierea din Tora (Geneza 10), tot teritoriul ăsta a fost populat de urmașii lui Ham și cucerit de Nimrod. Din cauza asta Ramban spune că nu se poate ca familia lui Avraham să fi venit de acolo, fiindcă este scris clar că patriarhii lui Avraham erau urmașii lui Ever, fiul lui Șem fiul lui Noah. Mai este scris că Avraham și familia lui au venit din Aram Naharayim, din Padan Aram: "Tatăl meu era arameean pe cale să-și piardă adevărata origine" (Deuteronom 26:5). Locul acesta este dincolo de râul Prat (Euftrat), o regiune care era în colțul nord-vest al Mesopotamiei. Astăzi, regiunea asta de Haran se află în sudul Turciei, lângă granița cu Siria. Mai sunt acolo și astăzi locuri care se numesc Terah, Sarug și Nahor. Versetele care ne vorbesc despre această origine a lui Avraham sunt: "Strămoșii voștri, Terah tatăl lui Avraham și tatăl lui Nahor, stăteau dintotdeauna dincolo de râu, adică pe malul estic al acestuia" (Yehoșua 24:2); "Avraham i-a zis sclavului său ... vei merge spre țara mea, spre patria mea ... apoi s-a ridicat și a plecat pe drum spre Aram Naharayim, orașul lui Nahor" (Geneza 24:2-10).

Că el se numește Ivri citim în Geneza 14:13: "Un om care scăpase a venit la Avraham Ha Ivri". Avraham se numește Ivri fiindcă este un descendent a lui Ever, fiul lui Șem, sau fiindcă vine de dincolo de râu, *Ever* în ebraică înseamnă *dincolo*. Dacă ne întoarcem la orașul Ur Casdim, ăsta era pe partea vestică a râului, când privim dinspre Canaan.

Este încă un fapt care vine în favoarea părerii că Avraham provine din Haran. În Ur Casdim exista o populație predominant urbană, sub un regim dictatorial, cu o preoțime extrem de puternică și toată economia era organizată foarte bine. Din cauza asta valorile religioase și morale severe erau dominante în rândul populației. Față de asta, în regiunea Haran, între neamurile semitice nord-vestice, nu era un stat centralizat, economia se baza încă pe oierit și exista o atmosferă permisivă, libertate de gânduri și de păreri. Din cauza asta s-au încăpățânat și Avraham și Yițhak să le ia băieților lor soții numai fete din "țara patriei", știind că acolo există o atitudine tolerantă față de cultura etico-religioasă din regiune. Este interesant că atunci când Avraham l-a trimis pe sclavul său să aducă soție fiului său, i-a spus "vei merge spre țara mea, spre patria mea". El n-a amintit nici "familia mea", nici "casa părintească", având deplină încredere în calitatea oamenilor din acea regiune.

Acuma să restabilim ordinea evenimentelor după Ramban. Terah i-a născut pe băieții lui cei mai mari - Avraham și Nahor, dincolo de râul Prut (Euftrat), în orașul Haran. O dată, l-a luat Terah pe băiatul lui, Avraham, în orașul Ur Casdim pentru o misiune pe care noi nu o cunoaștem, iar Nahor și familia lui au rămas acasă. Marele arheolog Albright confirmă situația susținând că Terah se îndeletnicea cu transportul convoaielor de măgari între Haran și Ur Casdim, iar o dată l-a luat cu el și pe fiul lui, Avraham. Acolo, în Ur Casdim, s-a născut probabil și alt fiu a lui Terah, Haran, numele acestuia provenind, poate, de la numele orașului. Acolo, Avraham, din cauza credinței lui într-un Dumnezeu unic și diferit de zeii cetății, a fost arestat. Despre arest este scris în câteva midrașim. Cumva, nu știm cum, Avraham a reușit să fugă din arest, iar Haran a murit. Tot convoiul lui Terah a fost probabil expulzat din Mesopotamia și obligat să se refugieze în Canaan: "Au ieșit cu ei din Ur Casdim ca să meargă în țara Canaanului și au ajuns în Haran și au stat acolo" (Geneza 11:31), adică s-au întors în Haran și acolo a primit Avraham porunca: "Du-te din țara ta și din patria ta și din casa tatălui tău" (Geneza 12:1).

Și acum să explicăm zisele din Nehemia după comentariul lui Ramban: "Tu ești HAȘEM, care l-ai ales pe Avraham, pe care l-ai scos din Ur Casdim", adică Ur Casdim nu este țara de origină a lui Avraham, iar Ramban ne explică că verbul *a scoate* הוצאתי înseamnă "te-am salvat dintr-un loc periculos, te-am eliberat dintr-o situație grea", cum apare de exemplu în Exod 20:2 și în alte versete din Tanach: "Eu sunt HAȘEM, care te-a scos din țara Egiptului și din casa sclavilor". Asta explică că Nehemia nu vorbește despre misiunea pe care a primit-o Avraham, ci despre salvarea lui dintr-o situație foarte grea, în Ur Casdim, printr-o minune săvârșită de Kadoș Baruch Hu.

Este potrivit să terminăm cu o zicere a marelui Rabin Habaal Șem Tov (sec. 18):

[Un evreu nu este niciodată singur pe lume fiindcă oriunde se duce, Hakadoș Baruch Hu merge cu el.](#)

אין יהודי בודד בעולם, כל מקום שהוא הולך ה' אלוקיו עמו

Pericopa Pekudei: Ce au în comun cele două triburi, Iuda și Dan [anul 5779]

Conducători din ambele triburi au condus în perioade diferite ale istoriei poporului nostru proiecte deosebit de importante.

Bețal'el și Oholiav constructorii Mișcanului (Tabernacolului)

Bețal'el Ben Uri Ben Hur din tribul Yehuda a fost ales să construiască Mișcanul. A fost adăugat lângă el și Oholiav Ben Ahisamach din tribul Dan (Exodul 31:2-6. 35:30-35). În pericopa noastră ei sunt considerați egali ca importanță (Exodul 36:1-2): *Și a făcut Bețal'el și Oholiav... Și i-a chemat Moise pe Bețal'el și Oholiav...*

Ceea ce este special în legătura dintre Bețal'el și Oholiav ne spune Rași în Exodul 35:34: *Și Oholiav din tribul Dan, dintre cele mai umile triburi, din fii slujnicilor, și l-a pus Domnul la munca Mișcanului alături de Bețal'el care era din cel mai de văză trib pentru a îndeplini cele scrise (Iov 34:19): "Și nu se va deosebi bogatul de sărman".*

Yehuda (al cărui membru este Bețal'el) este tribul familiei regale, în timp ce Oholiav (membru al tribului Dan) este unul dintre copiii slujnicilor. Tribul Iuda a fost în fruntea marșului în deșert (Deuteronom 10:14), iar Dan a fost coada coloanei (Deuteronom 10:25). Referirea specială la prezența simultană și integrată a celor două triburi la evenimente de o asemenea importanță, în calitate de deschizător de coloană-unul și în calitate de încheietor de coloană-celălalt, simbolizează angajarea în acest marș eroic a tuturor membrilor poporului Israel, de la primul până la ultimul.

Cooperarea între cele două triburi este de fapt, mai veche, putând fi datată chiar înaintea construirii Mișcanului. Când Yosef a cerut ca Benjamin să rămână la el după ce s-a găsit cupa la el, ne povestește Midraș Bereșit Raba, Vayigaș 93:7 că cei din tribul Yehuda s-au supărat rău de tot și au țipat așa de tare încât vocea lor s-a auzit la 400 de pasha distanță (1 pasha = aproape 4 km.), acolo unde au auzit strigătele și cei din tribul Hușim Ben Dan. Aceștia au venit imediat la Yehuda și, împreună, au continuat să țipe ca un gest de sfidare la adresa Egiptului. Aceasta este, de fapt, prima colaborare între cele două triburi.

Iuda și Dan sunt cele două triburi care au porecla de גור אריה, gur arye "leu tânăr". Ceea ce semnifică o conducere puternică și o colectivitate ai cărei oameni sar în ajutorul celorlalți.

Șlomo și Hiram, constructorii primului Templu

Iar aceste relații de cooperare au continuat și mai departe.

Astfel, poate fi dată ca exemplu cooperarea între triburile Yehuda și Dan cu ocazia construirii primului Templu în locul lui definitiv la Yerușalayim. Șlomo Hamelech (regele), bineînțeles din tribul Iuda, a condus construirea Templului și constructorul care l-a construit a fost Hiram, a cărui mamă era din tribul Dan și al cărui tată era din tribul Naftali (1 Regi 7:14, 2 Cronici 2:13).

În Midrașul Yalkut Șim'oni se face o paralelă între constructorii Mișcanului și cei al Templului: *A spus Rabi Levi în numele lui Rabi Hiia fiul lui Hanina: Vei găsi când a fost clădit Mișcanul două triburi au luat parte la munca lui tribul lui Yehuda [prin] Bețal'el și tribul lui Dan [prin] Oholiav fiul lui Ahisamah. Deasemenea în clădirea Templului de la Ierusalim "fiul unei văduve din tribul Dan" și Șlomo fiul lui David din seminția lui Yehuda.*

Rași ne explică cauza conexiunii între cele două triburi. El pune întrebarea: ce importanță are să știm din ce trib erau tatăl și mama? Ne povestește despre Rahel care a spus: am întors-o atâta pe toate părțile, până am ajuns să mă compar cu Lea, sora mea. Dacă Lea se va putea lăuda că Bețal'el, fiul ei, construiește Mișcanul, împreună cu el va trebui să fie și unul din copiii lui Dan (fiind vizat băiatul cel mare al lui Bilha, sclava lui Rahel), după cum este scris (Exodul 38:23) *Și împreună cu el Oholiav fiul lui Ahisamah din seminția lui Dan. Și dacă Șlomo, fiul surorii mele va construi Templul, cu el va trebui să participe și unul din copiii lui Dan și Naftali.*

Argumentul este simplu: ca să nu existe invidie și tensiune între triburi, aspectul principal îl constituie stabilirea celei mai armonioase legături între extremele triburilor - superiorul și inferiorul - prin sădirea convingerii că toate triburile iau parte la construirea Mișcanului.

Samson - tatăl din Dan și mama din Iuda; Melech Hamașiah (Mesia) - tatăl din Iuda și mama din Dan

Șimșon, unul din cei mai speciali judecători, a combinat între triburi altfel: tatăl lui, Manoah, era din Dan și mama lui din Iuda.

În alt midraș (Midraș Agada Bereshit, Vayehi 29) ni se spune că așa va fi în viitor cu originea lui Melech Hamașiah: *"Pui de leu Iuda" acesta este Mesia fiul lui David care va ieși din două triburi tatăl lui din Iuda și mama lui din Dan.*

Sunt situații în care cele două puteri se concentrează într-o singură personalitate ca să scoată la iveală puterea de care este nevoie ca să se unească toate triburile cu sufletul și cu trupul.

Pericopa Pinhas - Personalitatea specială a fetelor lui Țlofhad [anul 5779]

Unul dintre evenimentele extraordinare pe care le relatează această pericopă este povestea fetelor lui Țlofhad. Această emoționantă poveste este strâns legată de evenimentele din jurul recensământului lui Bnei Israel, făcut înaintea împărțirii între triburi a pământului țării. Imediat după împărțire începe povestea fetelor:

„Atunci au venit fetele lui Țlofhad fiul lui Hefer fiul lui Gilad fiul lui Mahir din neamul lui Menașe fiul lui Iosef și acestea sunt numele fiicelor lui: Mahla, Noa, Hogla, Milca și Tirța. Și au stat înaintea lui Moise, a lui Elazar preotul, înaintea căpeteniilor și înaintea întregii obști, la ușa Cortului Adunării, și au zis: “Tatăl nostru a murit în pustie; el n-a fost din adunarea care s-a ridicat împotriva lui HAȘEM cu adunarea lui Korach ci a murit pentru păcatul său și fii n-a avut. De ce să piară numele tatălui nostru din neamul lui, pentru că n-are fii? Dă-ne nouă moșie între frații tatălui nostru!” Și a adus Moise cererea lor în fața Domnului”. (Numeri 27:1-5).

Fetele lui Țlofhad cer în fond pământul care li se cuvine de la împărțirea țării, fiindcă tatăl lor n-a avut băieți care să-l moștenească.

În primul rând este important să știm cine era Țlofhad, fiindcă în Tora nu apare nimic despre el. Talmudul, în tratatul Șabat 96b ne oferă două imagini ale acestui personaj.

Prima este a lui Rabi Akiva care ne spune că Țlofhad era așa numitul „adunător de vreascuri de Șabat” (pericopa Șlah), care a fost omorât din porunca lui Hașem. Pe de altă parte, Rabi Yehuda Ben Batira ne spune că el era unul dintre cei care s-au urcat pe vârful muntelui – Maapilim (Numeri 14), după comiterea așa numitului „păcat al iscoadelor”, cu toate că li s-a spus să nu se urce.

Este foarte interesant că principala cerință a fetelor vizavi de nedreptatea în ceea ce privește împărțirea pământului țării apare în versetul 4:

„De ce să piară numele tatălui nostru din neamul lui, pentru că n-are fii? Dă-ne nouă moșie între frații tatălui nostru!”

Ele contestă foarte clar ceea ce cred că li se cuvine, considerând că este nedrept, fiindcă tatăl lor nu a avut băieți, să nu li se dea o proprietate ca la toată lumea. Dar trebuie să fim atenți la versetul 3 dinainte în care fetele mai spun ceva: “Tatăl nostru a murit în pustie; el n-a fost din adunarea care s-a ridicat împotriva Domnului cu adunarea lui Korach (Core) ci a murit pentru păcatul său și fii n-a avut”. De ce aveau fetele nevoie să spună că tatăl lor n-a murit din cauza păcatului lui Korah și adunarea lui, ci a murit din păcat personal. Rași ne explică că fetele au avut nevoie de acest argument ca să spună că Țlofhad a murit comițând un păcat care l-a afectat personal, dar fără să-i facă și pe alții să păcătuiască, precum au făcut cei din neamul Korah. Ca atare, și din acest motiv li se cuvine să solicite o proprietate.

De la Rași este clar de ce fetele aveau nevoie de comparația cu Korah, dar întrebarea încă rămâne: de ce cu Korah și nu cu alții care și ei au păcătuțit și i-au făcut și pe alții să păcătuiască, cum ar fi de exemplu „păcatul vițelului” sau „păcatul iscoadelor”.

Ramban (Nachmanide) ne explică clar că fetelor le era frică că Moise îi urăște în mod special pe Korah și pe cei din adunarea lor, fiindcă ei, mai mult decât toți ceilalți păcătoși din deșert s-au răzvrătit împotriva lui Moșe personal și împotriva conducerii lui. Din această cauză era așa de important să dovedească că tatăl lor nu a făcut parte din gașca lui Korah.

Putem să aducem încă o dovadă la acest comentariu din Tora. În Numeri 26, verseturile 50-51 Tora enumeră detaliat numele tuturor familiilor aparținând triburilor fiilor lui Israel. Pe lista asta sunt numai două excepții. Prima în verseturi 9-11 unde sunt menționați Datan și Aviram și fii lui Korah care nu au murit. A doua în versetul 33 în care sunt menționate fetele lui Țlofhad.

Întrebarea este de ce Tora face o excepție în lista asta precisă cu două povești, una despre Korah și a doua cu fetele lui Țlofhad? Este vreo legătură între cele două evenimente? Cu ajutorul comentariului lui Ramban noi descoperim faptul că cele două evenimente nu au fost conjugate din întâmplare, și că ele întăresc spusele fetelor lui Moșe. Este o deosebire fundamentală între Korah și Țlofhad. Korah a murit comițând păcatul de a face și pe alții

să păcătuiască, în timp ce Țlofhad a murit din cauza păcatului personal.

Lucrurile astea se explică precis din versetul care prezintă cererile fetelor Tatăl nostru nu a făcut parte dintre oamenii lui Korah, al căror păcat a fost cu mult mai mare decât al lui, și de aceea n-au primit proprietate. Tatăl nostru a murit păcătuind personal, fără să-i afecteze în nici un fel pe alții . Fiii lui Korah n-au primit pământ chiar dacă, conform tradiției, acesta se cuvine numai bărbaților. Chiar dacă tradiția ne dezavantajează, faptul că vina tatălui nostru este mult mai mică și împrejurarea că el n-a avut fii, ci doar fiice, moștenirea ni se cuvine și nouă care suntem femei.

[Această desfășurare a evenimentelor dezvăluie personalitatea extraordinară a fetelor lui Țlofhad, adevărate și surprinzătoare promotoare ale mișcării feministe în zorii istoriei, atunci când asemenea idei erau extrem de dificil să fie acceptate.](#)

Pericopa Ree - Sclavul evreu - Eved Ivri עבד עברי [anul 5779]

[Ce este al șaptelea an?](#)

În pericopa noastră apare porunca, destul de criptică la prima privire, dar cât se poate de explicită până la urmă, prin intermediul căreia se clarifică un important aspect al condiției sclavului evreu: „La sfârșitul fiecărei serii de șapte ani să faci o eliberare *șmita* שמיטה” (Deuteronom 15:1). Această poruncă *mițva* מצווה este foarte apropiată în structura ei exterioară, ca și în esența ei interioară, de binecunoscuta *mițva* de Șabat, care glăsuiește: așa cum după cele șase zile de lucru vine Șabatul, tot așa, după șase ani de lucrare a pământului, vine anul al șaptelea. Acest al șaptelea an este cel considerat în conformitate cu porunca de mai sus drept *anul de șmita*, (de eliberare).

Așa cum afirmă paragraful anterior, rezultă că imediat după porunca *de an de șmita* pentru pământ și eliberare pentru împrumuturi, apare în pericopă o altă poruncă și anume cea în care este vorba despre șase ani de muncă care se termină cu al șaptelea an, și anume „*mițva în favoarea sclavului evreu*”: Ce prevede această *mițva* ? Să citim din Deuteronom: „Dacă fratele tău evreu sau evreică se va vinde ție și îți va lucra șase ani, în anul al șaptelea îl vei trimite liber de la tine” (Deuteronom 15:12). Midrașul Șmot Raba cap. 30 ne explică relația între mițvat Șabat

(poruncile de a șaptea zi) și legea sclavului evreu: „Hakadoș Baruch Hu a spus: „precum eu am creat lumea în 6 zile și m-am odihnit în a șaptea, așa se va proceda și cu tine și vei ieși în libertate în al șaptelea an”.

Când este al șaptelea an?

Dar mai rămâne o întrebare nerezolvată și anume: care este legătura dintre anul eliberării și anul de *șmita* (odihna pământurilor)? Oare acest al șaptelea an trebuie să fie identic cu anul de *șmita* sau poate fi orice an la voia întâmplării? Această întrebare o găsim formulată deja chiar în Tanach, așa cum, spre exemplu, găsim scris de către profetul Ierimiyahu/Ieremia în 34:8-12: „Cuvântul care a fost spre Ierimiyahu/Ieremia după ce regele Țidkiyahu/Zedechia încheiase un legământ cu tot poporul din Ierusalim că le va proclama libertatea. Fiecare își va trimite liber sclavul său sau sclava sa, evreu sau evreică, ca să nu lucreze la un evreu care este fratele lui. Și toate căpeteniile și tot poporul care intrase în acest legământ au înțeles ca fiecare dintre aceștia să lase apoi liberi pe sclavul lui și pe sclava lui ca să nu mai lucreze la ei, iar ei au ascultat și le-au dat drumul. Dar după aceea s-au răzgândit și i-au adus înapoi pe sclavii și pe sclavele pe care-i trimiseseră liberi, supunându-i din nou ca sclavi și sclave”!

Aici se vede clar că anul eliberării nu are legătură cu anul de *șmita*.

Întrebarea care se pune este cum s-a petrecut neînțelegerea de a cupla anul de eliberare a sclavilor cu anul de *șmita*, de „odihnă” a solului? O explicație interesantă are unul din Baalei Hatosfot (înțelepții care au scris adăugări la Talmud numite Tosfot, sec. 12-13), Rabi Iosef din Orleans (Franța sec. 13) care spune: „Al șaptelea an, în care nu se ară și nu se însămânțează, nu se seceră și nu se culege, nu prea are nevoie de muncă”. După cum vedem, în anul de *șmita* nu se lucrează pământul și, ca atare, stăpânul nu are nevoie de sclavi. Din cauza aceasta, conform acestei interpretări, sclavul va fi lăsat liber în anul de *șmita* și se va întoarce pe urmă să-și continue munca.

Profetul Ieremia, pe de altă parte, în cap. 34 versetele 15-17 îi mustră pe bogați pentru această interpretare a poruncii și le cere să-i lase liberi fără să-i înapoieze. Și Rambam (Maimonides) decide la fel, adică anul eliberării nu are nici o legătură cu anul de *șmita*: „Ți-a fost vândut (sclavul), în consecință el va lucra șase ani începând cu ziua vânzării, iar la începutul celui de al șaptelea an va ieși liber. Dacă anul de *șmita* cade în această perioadă, va lucra și în acest an”.

Cu ce iese în libertate? Ce i se întâmplă dacă vrea să rămână?

Nu numai că stăpânul este obligat să-l elibereze, dar din cele scrise în pericopa noastră stăpânul trebuie să-i dea o sumă de bani sau bunuri în funcție de valoarea banilor în momentul în care îl eliberează. Asta, ca să-i faciliteze cât mai mult tranziția bruscă de la robie în libertate: „Și când îl vei trimite liber de la tine, nu îl vei trimite cu mâna goală. Îi vei dăruia din turmele tale și din aria ta și din podgoria ta, cu care te-a binecuvântat Adonai Elohim și pe care îi vei da” (Deuteronom 15:13-14). Argumentul este și aici ca și la Șabat: „Și vei ține minte că ai fost rob în țara Egiptului și Adonai Elohecha te-a răscumpărat, de aceea Eu îți poruncesc lucrul acesta astăzi” (verset 15). Spre deosebire de celelalte neamuri, relațiile stăpân-sclav depind de poruncă divină. Din această cauză *Halacha* caută să apere drepturile sclavului în felul următor: sclavul poate să ceară să nu se elibereze: „Și dacă îți va zice (sclavul) că nu va ieși de la tine fiindcă te iubește pe tine și casa ta pentru că îi este bine la tine, vei lua o sulă și vei străpunge urechea lui pe ușă și îți va rămâne sclav pentru totdeauna, la fel îi vei face și sclavei tale” (Deuteronom 15:16-17).

Sclavul care iubește casa stăpânului și pe care nu îl interesează libertatea este străpuns în ureche și rămâne sclav pentru totdeauna. Cine alege să rămână sclav pe viață nu este văzut neapărat într-un mod negativ în pericopa noastră. Nu aceeași este atitudinea în cartea VaYikra/Levitic (25:39-42): „Și dacă fratele tău va săraci lângă tine și se va vinde ție, el nu va lucra o muncă de sclav, ci el va fi la tine ca un salariat, ca un rezident. Va lucra la tine până în anul de Jubileu (anul 50-lea) și va ieși (atunci) de la tine, el și copiii lui cu el și se va întoarce la familia sa și la proprietatea sa. Pentru că ei sunt robii Mei pe care i-am scos din țara Egiptului. Ei nu se vor vinde la vânzarea de sclavi”. Mai vedem aici un lucru interesant, și anume că în cartea VaYikra/Levitic chiar și sclavia pe viață este limitată până în anul de Jubileu.

Să vedem ce spun Hazal, înțelepții în Talmud (Kiduşin 22:b). Raban Iohan Ben Zakai când interpretează această poruncă se întreabă de ce dintre toate părțile corpului a fost aleasă urechea. Hakadoş Baruch Hu îi răspunde mândros că „urechea a fost cea care m-a auzit pe Mine, atunci când pe Muntele Sinai v-am spus că voi sunteți robii mei și nu sunteți robii robilor mei. Când omul acesta va merge să-și achiziționeze un stăpân, va fi străpuns (în ureche)”. În continuare, Talmudul mai adaugă un midraş în numele lui Rabi Şim'on Bar Rabi, care spune: „Cu ce diferă uşa și mezuză de restul obiectelor din casă? Hakadoş Baruch Hu răspunde: uşa și mezuză au fost martore în Egipt când am „săltat” peste ușorii ușilor și peste mezuzot celor înrobiți și am spus, de asemenea, că Bnei Israel sunt robii mei și nu sunt robii robilor și i-am scos din robie în libertate. După aceea, dacă se duce acesta și își achiziționează un stăpân, va fi străpuns de el”. Noi vedem aici că fiecare din cei doi înțelepți atribuie spusele Domnului altei perioade: Raban Iohan la momentul - Muntele Sinai, iar Rabi Şim'on la momentul ieşirii din Egipt. Acest al doilea midraş se bazează pe cele spuse în fragmentul de mai sus din Levitic, care vede în ieşirea din Egipt nu numai trecerea de la robie la libertate, ci și o schimbare de stăpâni, adică transformarea fugarilor din robii lui Faraon în robii Domnului. De aici reiese clar de ce sclavul evreu este văzut ca salariat, „ca simplu rezident în virtutea unor clauze profesionale acceptate liber.” De aceea, stăpânului îi este interzis să-l silească să muncească.

Pe de altă parte, Raban Iohan Ben Zakai vede în străpungerea urechii o pedeapsă dată unei persoane care a ales să schimbe dependența sa față de Kados Baruch Hu cu o sclavie la niște persoane fizice. Diferența între supunerea față de o persoană în carne și oase și primirea jugului lui HAŞEM constă și în faptul că sclavii sunt eliberați de „*miţvot* de care depind pentru o anumită perioadă de timp”. Cu alte cuvinte, numai un om liber poate să accepte să primească să poarte jugul Domnului, adică să fie credincios. După Midraş Raba (*cap.10*) un om nu poate fi liber decât dacă a acceptat să poarte jugul lui HAŞEM. [Cu alte cuvinte îndeplinirea de *miţvot* dovedește că el nu este slugă la nimeni, ci este liber.](#)

Pericopa Şlah: „Episoada iscoadelor”, după Tanach și Midraşim [anul 5779]

A trecut un an și ceva de la ieşirea evreilor din Egipt. În acest an s-au petrecut câteva evenimente de mare însemnătate, care au lăsat urme nu numai în existența evreilor, ci a întregii omeniri. În acest răstimp s-au petrecut despărțirea apelor mării (traversarea Mării Roşii), dăruirea celor zece porunci pe muntele Sinai și inaugurarea Cortului-Tabernacol. A venit, de asemenea, timpul împlinirii promisiunii divine dată lui Avraham Avinu în „Legământul dintre Părți” cu HAŞEM *Brit Bein Habetarim* ברית בין הבתרים (Geneza 15:10) de moştenire a țării promise, țara Canaan. Evreii ştiau foarte bine că vor fi nevoiți să lupte pentru cucerirea țării, astfel că, pentru a pregăti cum trebuie asediul, au trimis iscoade care să aducă informații utile. Această operațiune s-a terminat însă, din păcate, cu o catastrofă, în urma căreia Bnei Israel, evreii, au fost pedepsiți să continue peregrinările prin

pustiu încă 38 de ani. Acest eveniment, cunoscut drept „Episoada iscoadelor”, a devenit unul din cele mai triste, petrecute de 9 BeAv,

[În acest material vom descrie desfășurarea evenimentelor după cele descrise în Tora](#) (pericopa noastră Numeri cap. 13 și Deutoronom cap. 1) [și cele care adaugă informații din diferite midrașim.](#)

Când Bnei Israel au primit porunca să înainteze spre țara promisă, le-a fost frică de incertitudinea care îi aștepta, cu toate că li s-a promis încă din Egipt o „țară în care curge lapte și miere”. În Deutoronom 1:22 scrie: „Să trimitem oameni înaintea noastră ca să ne cerceteze țara și să ne aducă informații despre calea pe care ne vom sui și despre orașele în care vom intra”. Cererea aceasta i-au făcut-o lui Moșe, care la rândul lui a apelat la Kadoș Baruch Hu. El i-a răspuns că Eu nu-ți spun să trimiți sau să nu trimiți. În ziua de 29 a lunii Sivan anul 2449 Moșe a trimis 12 iscoade, câte una din fiecare trib. Ei erau persoane foarte importante și apreciate.

Moșe Rabenu a transmis iscoadelor itinerariul exact pe care trebuie să-l parcurgă, precum și indicații cum să intre prin sudul țării, prin zona numită Neghev și, de acolo, să urce pe munte. Mai trebuie să adune informații despre locuitori, numărul lor și pregătirea lor pentru război. Trebuie să cerceteze felul solului și să aducă mostre de pământ și modele de fructe care erau ușor de adunat, fiind „zilele celor dintâi struguri” (Numeri 13:20).

Iscoadele au pornit la drum, însă foarte repede au început problemele. În fiecare oraș în care au intrat au văzut câte o înmormântare. Este vorba despre o minune pe care a făcut-o HAȘEM ca să abată atenția oamenilor de la străinii care se învârtesc prin oraș. Dar ei au înțeles asta într-un mod greșit, spunând că aceasta este o țară „care îi mănâncă pe locuitorii ei” (Numeri 13:32). Și, ca sperietura să fie completă, au întâlnit și niște uriași, față de care s-au simțit ca niște neînsemnate furnici (Numeri 13:32). Așa au ajuns la concluzia că Ereț Israel este un loc periculos, pe care nu ne putem permite să luptăm ca să-l cucerim. Doar doi dintre ei au crezut altfel: Iehoșua/Iosua Bin Nun, elevul devotat a lui Moise și Calev Ben Iefune din tribul Iehuda. Când au trecut prin Hevron, acolo unde sunt înmormântați patriarhii neamului și Adam și Hava (Eva,) ei s-au abătut din drum până lângă mormintele celor amintiți, pentru a se ruga Lui Kadoș Baruch Hu, ca să-i susțină în această misiune.

Dar nu numai oamenii erau uriași, ci și roadele pământului. Din cauza asta, ei au hotărât să nu aducă cu ei mostre. Aici a sărit Calev cu sabia trasă, spunând că: „dacă nu luați cu voi din fructele țării, ori vă omor eu, ori mă omorâți voi!”. Iscoadele s-au supus și, din cauză că fructele erau foarte mari, au luat doar câte un ciorchine de struguri, smochine și rodii.

Ei se întorc în tabăra evreilor din pustiu după 40 de zile, în seara de Tiș'a (9) BeAv. Toată obștea se adună în jurul lor, să audă raportul. Ei spun că, într-adevăr, țara este una în care curge lapte și miere. Și fructele sunt mari și frumoase. Dar oare am putea noi s-o cucerim? Părerea iscoadelor: „Nu și nu!”. Locuitorii țării sunt uriași și sunt niște eroi neînfricați. Orașele lor sunt fortificate și liniile de apărare sunt organizate foarte bine. Aceste vorbe au trezit instantaneu o mare neliniște, astfel că au izbucnit țipete din toate părțile. Au venit cu reclamații la Moise: „Cum de ne bagi într-o asemenea aventură periculoasă?” (după Numeri 14:2-3). Calev Ben Iefune a rămas șocat. Cum se poate ca evreii să uite așa de repede toate minunile pe care le-a făcut Moise la ieșirea din Egipt? Oare poporul o să le asculte pe iscoade, ignorându-l pe Moise, salvatorul lor?

Calev a spus atunci: „Ascultați, doar asta a făcut Moise? S-a făcut liniște. El a despărțit marea pentru noi, a coborât mana pentru noi, ne-a dat să mâncăm turturele. Nu aveți de ce să vă îngrijorați. Vom porni spre țară și o vom cuceri!” (Numeri 13:30). Dar lumea n-a vrut să-l asculte spunând: „mai bine muream în Egipt sau murim aici, în deșert” (vezi Numeri 14:2). „Mai bine ne întoarcem în Egipt!” Iosua și Calev, auzind acestea, și-au rupt hainele în semn de doliu. Ei au fost singurii care au rămas fideli planului divin.

Hakadoș Baruch Hu s-a supărat și a hotărât să-i pedepsească. I-a spus lui Moșe că va lichida tot poporul și va iniția o generație nouă din semenul lui Moșe care va fi cea care va intra în țară după Numeri 14:27-31). După ce Moise s-a rugat și chiar l-a implorat pe Du să-i scuze pe evrei, El s-a învoit să nu distrugă poporul. Ca pedeapsă, poporul va rătăci în pustiu 40 de ani față de cele 40 de zile petrecute în misiune (după Numeri 14:34).

În această perioadă vor muri toți bărbații care au împlinit 20 de ani când au fost trimise iscoadele. Cele zece

iscoade, excepție făcând, desigur, Iehoșua Bin Nun și Calev Ben Iefune, care au vorbit cu limbă rea împotriva țării, au murit imediat, răpuși de o boală... a limbii!

Când Bnei Israel au auzit că vor trebui să continue peregrinările în deșert preț de încă 40 de ani, s-au speriat și au spus că le pare rău și sunt gata să urce spre țară imediat. Moise i-a avertizat să nu facă asta, fiindcă Hakadoș Baruch Hu nu le este alături. Ei n-au ascultat și au ieșit la drum. Dar aici i-au așteptat Amalek și Canaan, care s-au luptat cu evreii și i-au învins după Numeri 14:40-45).

De aceea, este important să învățăm încă o dată că, în iudaism, important nu este să ai aspirații spirituale. Iudaismul nu este o religie de împlinire a aspirațiilor particulare, ci de împlinire a voinței Lui Kadoș Baruch Hu. Când El vrea ca poporul să fie în Ereț Israel muncind pământul căruia îi aparține, nu avem voie să ne dorim să rămânem în pustiu.

Pericopa Șmini - De ce ne sunt interzise unele alimente [5779]

În Midraș Tanhuma (Șmini, 8) Rav Bisna întreabă în numele lui Rabi Hiya de ce a interzis Hakadoș Baruch Hu consumul cărnii de viețuitoare בהמה, dar l-a permis pe cel al unora dintre animale היה (după cum apare de exemplu în Levitic 11:2-3), de ce a interzis consumul diferitelor animale, dar a permis consumul cărnii unora păsări și de ce în timp ce a interzis consumul cărnii altor păsări, l-a permis pe al peștilor. Cum asta? Și nu numai atât! A interzis utilizarea laptelui din viețuitoare, dar a permis consumul laptelui, care are proveniență din animale, a interzis coapsa de nașe la animale, dar a permis-o la păsări, a interzis sângele de pasăre, dar l-a permis în consumul de pește. Și asta pentru ce? Ca să ofere răsplată bună שכר טוב celor care perseverează în respectarea mișvoturilor. Ce îi pasă lui Kadoș Baruch Hu dacă taie gâtul unei vite și o mănâncă sau dacă o taie gâtul unei păsări și o mănâncă? Asta îi face bine sau îi face rău omului? Sau ce îi pasă dacă omul mănâncă un animal proaspăt sacrificat sau un cadavru? A spus Șlomo: (Proverbe 9:11) *Dacă ai dobândit înțelepciune, pentru tine ai dobândit-o*, nu s-au dat mișvoturile decât ca să lege oamenii între ei.

În pericopa Șmini găsim o enumerare a animalelor permise consumului și a celor care sunt interzise, din cauză că impurifică sufletul. Comentatorii au căutat și ei diverse cauze. Spre exemplu, cauzele de sănătate a corpului nu au fost acceptate din două motive: 1. Alte popoare mănâncă animalele interzise și nu au daune corporale. 2. Cauza

scrisă în Tora este impuritatea sufletului și nu cea a corpului.

Rambam (Maimonide) crede că cea mai importantă cauză este sănătatea prin curățenie (More Nevuchim 3:48). Și Ramban (Nahamanide) gândește la fel, dar el adaugă și violența față de animale. Majoritatea comentatorilor nu sunt de acord cu cauze de sănătate, spunând că asta ar scădea înălțimea Torei divine. Toate interdicțiile sunt contra bolilor sufletului și pentru sănătatea sufletului. Toate alimentele care au fost interzise sunt rele pentru suflet, și alimentează încăpățânarea și reaua voință și duc la fapte reprobabile și la alungarea spiritului de puritate și sfințenie. Și mai este încă o cauză la interdicție și anume una națională, ca să deosebească poporul evreu de celelalte popoare.

Ralbag, marele filosof și comentator din Spania sec. 14, vorbește și el de sănătate, dar el are în vedere deopotrivă sănătatea corpului, dar și a sufletului. Și Rabi Yosef Karo (autorul cărții Șulhan Aruch) crede la fel, spunând că sănătatea corpului va contribui la sănătatea sufletului, fiindcă Hakadoș Baruch Hu a vrut să fim sănătoși ca să putem avea mintea pură, să putem învăța Tora și să practicăm mișvot.

Sunt și alți înțelepți care se întreabă de ce ne este interzis consumul unor animale oarecare, dar nu și al unor plante otrăvitoare, în special că, după știința medicinei de pe vremea aceea, era clar că animalele sunt mai asemănătoare cu oameni decât plantele. Astfel, porcul, când este tăiat, se vede că organele interne sunt mai asemănătoare celor de om decât alte animale. Este și o mai mare asemănare fizică și sufletească între animalele acestea și om, decât cu plantele. Probabil din cauza asta au fost interzise

În concluzie, comentatorii mai vechi susțin că este vorba despre sănătatea corporală, mai târziu găsim o idee de mijloc între sănătate corporală și sufletească, iar cei mai noi au abandonat în totalitate cauzalitatea corporală și au rămas cu cea sufletească, care este terenul care favorizează o altă bunăstare, cea socială și morală. Sensibilizarea în raport cu aceste criterii morale și sociale favorizează traseele actuale de afirmare a ființei spirituale a poporului evreu și de păstrare a identității sale naționale.

Pericopa Șmot - Eroismul și curajul moașelor evreice [anul 5779]

În primul capitol din Exod ni se povestește despre trei încercări ale faraonului de a rezolva marea problemă demografică pe care o aveau și care părea o adevărată amenințare la adresa poporului egiptean, adică înmulțirea îngrijorătoare a poporului evreu strămutat în Egipt. Fiecare încercare era mai dificilă decât cea dinaintea ei. Prima încercare a fost să-i oblige pe evrei să presteze muncă forțată, de sclav, ca să fie cât mai oboșiți și, astfel, să nu mai poată reprezenta un pericol militar sau de altă natură (versete 9-14). A doua, a fost un ordin secret dat

moaşelor evreice, ca, pe ascuns, înşelând vigilenţa coreligionarilor, să omoare pe toţi nou născuţii de sex masculin (versete 15-19). A treia (strâns legată de eşecul deplin al celei de-a doua), a fost dată "poporului întreg" şi anume să arunce în leor (Nil) pe toţi nou născuţii de sex masculin. De data asta fără nici un secret, ordinul fiind dat „pe şleau” (versetul 22). Niciuna dintre aceste încercări n-au reuşit: "Cu cât îi asupreau mai mult, cu atât se înmulţeau şi se răspândeau mai mult" (versetul 12); "Poporul creştea numeric şi devenea foarte puternic" (versetul 20).

În ultimele două încercări al căror scop era atât distrugerea corpului cât şi cea a sufletului, iese în evidenţă rolul principal pe care l-au ocupat femeile, care îndrăznesc să acţioneze contra ordinelor faraonului, să salveze vieţi şi să contribuie la *geulat Israel* (apropierea eliberării). La început au fost moaşele care i-au salvat pe băieţii noi născuţi, pe urmă mama lui Moise, de asemenea să nu o uităm pe sora copilului, Miryam, cu prezenţa ei de spirit, ba chiar şi miloasa fiică a faraonului (care îl va ocroti ca pe propriul copil), care toate împreună s-au unit să salveze o singură persoană, pe Moise, care va deveni, ca adult, eliberatorul Israelului (Exodul 2:2-10). Abilitatea asta a femeilor de a salva oameni este pusă, în întreg Tanachul pe seama vocaţiei prin excelenţă feminine de a se dedica aducerii pe lume a urmaşilor şi asigurarea continuităţii neamului omenesc. Găsim deseori în Tanach aprecieri de genul: În momente de primejdie, "Hakadoş Baruch Hu a dat femeii mai multă înţelepciune decât bărbatului" (Talmud Bavli, tractatul Nida 45b), sau că: Iscuşiţa femeii aduce salvarea oamenilor. Aşa de exemplu, o femeie din oraşelul Teveţ a salvat pe locuitorii oraşelului de la incendiu omorându-l pe Avimelech, incendiatorul turnului cetăţii (Judecători 9:52-53). O femeie deşteaptă din Avel Bet-Maacha a negociat cu Yoav (şeful armatei lui David) reuşind să-şi salveze oraşul de la distrugere (Samuel2, 20:15-22). În afară de asta, decizia moaşelor de a salva pe noii născuţi şi de a nu împlini ordinul faraonului se explică nu numai fiindcă erau femei, ci şi prin conştientizarea faptului că profesia lor impune să ajute la naşterea de vieţi şi nu la distrugerea lor.

Faraonul a poruncit moaşelor de la început să stabilească genul noului născut ca să poată împlini porunca: "Dacă este băiat să-l omorâţi, dar dacă este fată să trăiască" (versetul 16). Despre acest decret se spune în midraš: "Asta a fost o recomandare bună la care am fost supuşi. Dacă ni s-ar fi spus să omorâm fetele şi să lăşăm băieţii în viaţă, evreii s-ar fi împuţinat din acel moment. Obiceiul este ca un bărbat să ia zece neveste şi să aibă băieţi circumcişi, pe când femeia nu se căsătoreşte nici măcar cu doi bărbaţi" (Seder Eliyahu Raba, 5). Marele comentator Abarbanel (Portugalia, secolul 15) ne spune că şansele mai mari pentru înmulţirea populaţiei aparţin cu prioritate femeilor faţă de bărbaţi. Din cauza asta trebuia să omoare ori pe toţi, fie băiat sau fată, ori numai pe fete. Explicaţii dă şi el şi alţi comentatori: Dacă nu vor fi bărbaţi, femeile se vor alătura bărbaţilor egipteni şi aşa vor continua generaţiile. În afară de asta faraonul vede numai în bărbaţi o ameninţare militară. Dacă înţelegea că femeile vor ocupa un loc atât de important în lupta contra acestui decret şi în eliberarea poporului evreu, nu dădea această poruncă, în acest fel.

Moaşele refuză să îmlinescă acest ordin, care este, în fond, un ordin criminal, contrar oricărei etici şi oricărei justiţii, ele hotărând, cu toate pericolele cărora li se expuneau, să îi lase pe noii născuţi în viaţă. Când faraonul le cheamă furios să dea explicaţii, ele îl mint: "Evreicele nu sunt ca egiptencele pentru că sunt viguroase, nasc înainte ca moaşa să ajungă la ele" (versetul 19).

Întrebarea care se pune; era justificat ca ele să mintă pentru un scop bun? şi care este atitudinea Toraei faţă de minciuni în general şi de "minciuni albe" în particular? Noi nu vom analiza de data asta această chestiune, ci vom afirma doar, în general, că Toraua respinge minciuna, dar „minciunile albe” sunt recunoscute ca legitime. Pe moaşele care l-au minţit pe faraon, Dumnezeu le-a răsplătit în egală măsură, מידה כנגד מידה dându-le case, famili şi copii care să le moştenească (versetul 21)..

Deci, povestea asta ne învaţă, că moaşele evreice curajoase, care n-au îndeplinit porunca faraonului minţindu-l, au dat dovadă de un autentic eroism, devenind coparticipante la salvarea poporului evreu, iar Hakadoş Baruch Hu le-a răsplătit cu generozitate.

**Pericopa Şoftim - De ce ne trebuie rege? [anul
5779]**

Numirea unui rege este una din cele *taryag* (613) *mițvot*. După Sefer Hachinuch este mițva numărul 197, după cum apare în Tora:

”După ce vei intra în țara pe care ți-o dă Domnul și o vei stăpâni și vei sta în ea ... să pui peste tine un rege” (Deuteronom 17:14-15).

Pe vremea profetului Samuel poporul a cerut împlinirea acestei mițva: ”Toți bătrânii lui Israel s-au strâns și au venit la Șmuel la Rama. Ei au zis: ... pune un rege peste noi să ne judece” (1Samuel 8:4-5). Replica lui Samuel a fost de supărare, cu toate că era o cerință de îndeplinire a unei mițva din Tora. Samuel n-a văzut cu ochi buni faptul că ziceau să le dea un rege ca să îi judece. Mai mult decât asta. El încearcă să-i determine să renunțe la o asemenea cerere, spunându-le că regele o să le ia băieții și fetele, pământurile și măgarii (versetele 10-17 din același capitol). Versetul 19 relatează despre eșecul încercării lui și despre faptul că poporul respinge categoric avertismentul lui Samuel: ”Poporul n-a vrut să asculte glasul lui Șmuel și a zis „Nu!”, ci să fie un rege peste noi.” (1Samuel 8:19).

Ca să înțelegem poziția defavorabilă a lui Șmuel vom citi din nou aceea mițva din Tora: ” După ce vei intra în țara pe care ți-o dă Domnul și o vei stăpâni și vei sta în ea și vei zice: Vreau să pun peste mine un rege, ca acela pe care îl au toate neamurile care mă înconjoară.” (Deuteronom 17:14). Nu există nici o altă mițva în Tora în care inițiativa vine din partea poporului. Mai este, de asemenea, scris că motivul acestei cereri este ca să fim în rând cu toate națiunile. Nici motivul acesta nu există în nici o altă mițva. În concluzie, din cele scrise în Tora se poate înțelege că nu este absolut necesar să avem un rege. Și Șmuel înțelege că numirea unui rege va avea rezultate proaste. În ambele cărți ale Regilor este descris amănunțit că Șmuel avea dreptate în opoziția lui la investirea unui rege (în multe capitole: Regi1 11, 12, 15, 16, 17, 22 și așa în Regi2). Așa că Domnul le-a dat rege fiindcă așa a vrut poporul. De aici vedem iarăși că Tora noastră este o Tora dedicată vieții și care se inspiră din viață și nu este nicidecum desprinsă de realitate.

Așadar Tora a acceptat ceea ce a cerut poporul, dar cu o mare diferență. Regimul regelui în Israel este complet diferit de al tuturor celorlalți regi din lumea antică. După versetul despre numirea regelui ne așteptam să vină atribuțiile lui. Așa este și până astăzi în toate constituțiile cunoscute în lume. Spre exemplu, și în Constituția României, articolul 80 despre președintele statului începe cu rolul președintelui și toate articolele până la 94 sunt despre atribuțiile lui. În Tora nu este așa. După versetul cu numirea regelui, în loc să găsim atribuțiile lui, noi citim despre interdicțiile și restricțiile care îi sunt impuse: ”Să nu aibă mulți cai și să nu întoarcă poporul înapoi în Egipt ... să nu aibă un mare număr de neveste ... și să nu strângă mari grămezi de argint și aur.” (Deuteronom 17:16-17). Foarte surprinzător este versetul următor: ”Când se va așeza pe scaunul de domnie, o să scrie pentru el o copie a acestei Tora ... s-o aibă cu el în toate zilele vieții lui ca să învețe să îl onoreze pe HAȘEM și să păzească toate cuvintele acestei Tora și toate legile acestea.” (Deuteronom 17:18-19).

De ce este regele obligat să facă asta? Răspunsul vine imediat, în versetul 20: „**pentru ca inima lui să nu se înalțe mai presus de frații lui.**” Este important să fim atenți la cuvântul „frați”. Supușii regelui nu sunt numiți în Tora nici conaștrii regelui, nici poporul său, ci sunt numiți „frații” regelui. Folosirea acestui termen lasă impresia unei democrații adevărate. Rambam (Maimonides) scrie pe larg despre rege ca despre „fratele” lui Bnei Israel. În cartea „Hilchot Hamelech” (Legile regelui) cap. 2 Rambam ne spune că **regele trebuie să fie lipsit de îngâmfare, milos și umil cu cei mici și să nu-i jignească.** Când vorbește cu publicul, să vorbească calm, să se comporte extrem de modest, să suporte sâcâielile lor, plângerile și acuzațiile lor.

Este interesant să comparăm spusele lui Rambam cu purtarea altor regi din lumea antică din Tanach. Despre regele Ahașveroș este scris: „Orice bărbat sau femeie care intră la rege în curtea dinăuntru, fără să fie chemat, legea este să fie omorât. Numai acela scapă cu viață căruia îi întinde regele toiagul lui de aur,” (Ester 4:11). Când s-a supărat regele Ahașveroș pe HaMan este scris: „Regele a zis: „Spânzurați-!” ... și l-au spânzurat pe Haman de un copac.” (Ester 7:9-10). Când vrăjitorii i-au spus faraonului că la evrei se va naște un băiat care îi va scoate pe aceștia din Egipt, el a ordonat: „Pe orice băiat care se va naște să-l aruncați în Nil !.” (Exodul 1:22). Spre deosebire de aceste exemple de comportament regal discreționar, din povestea viei lui Nevot pe care regele Ah'av a vrut s-o cumpere (1Regi 21:1-4) ca și din alte numeroase exemple, putem afla despre restricțiile la care erau supuși regii evreilor față de alți regi din lumea antică.

Cu toate aceste restricții, mulți regi ai evreilor, iar printre ei chiar din rândul celor mai mari, au avut și ei comportamente excesiv de autoritare sau greșite, ca de exemplu David (Samuel2 11-12) și Solomon (1Regi 11). Așa că putem pe bună dreptate să înțelegem împotrivirea lui Șmuel la instalarea unui rege.

Pericopa Tav - Rugăciuni în loc de ofrande [anul 5779]

În comentariul pericopei de săptămâna trecută am evidențiat diferența substanțială între ofrandele practicate de adepții religiei iudaice, față de cele existente în religiile păgâne din aceeași perioadă. Și în pericopa de săptămâna

aceasta Toraua continuă descrierea detaliată a diferitelor ofrande și felul lor de jertfire sau oferire. Vom continua ideea noastră, explicând modul în care ofrandele au devenit rugăciuni și prin ce se deosebesc aceste rugăciuni de rugăciunile altor popoare, de această dată adevărate și ele ale unor religii monoteiste.

Relația între ofrande și rugăciuni ne este definită de Rabi Yehuda Ben Levi în Talmud Bavli, tractatul Brachot 26:b: "Rugăciunile sunt făcute, sunt construite în paralel (față în față) cu jertfa de Tamid". Jertfa de Tamid era o ofrandă publică de tipul „ars-de-tot”, care era adusă de două ori pe zi: în zori și la înserare. Înainte de cea de dimineață și după cea de seară nu era voie de adus ofrande. Ele însemnau începerea activității în Templu și terminarea ei. Cu alte cuvinte, rugăciunile vin în locul ofrandelor care au fost anulate de distrugerea celui de al doilea Templu. Chiar și înțelepți ca Rabi Yose BeRabi Hanina care spun că "rugăciunile le-au stabilit patriarhii" (în același tractat), adaugă că regulile rugăciunilor au fost stabilite după regulile jertfelor.

După cum ne învață Rabi Ben Yehuda rugăciunea de Șaharit este în locul ofrandei de dimineață, iar rugăciunea de Minha în locul celei de după amiază, spre seară. Rugăciunea Arvit (de noapte) era pe vremea aceea facultativă, fiindcă nu se aduceau ofrande noaptea. Astăzi și rugăciunea asta este obligatorie. Mai sunt rugăciuni care se spun de Șabat și cu ocazia sărbătorilor. Rugăciunea de Musaf vine în loc de jertfa de Musaf. Au fost și multe alte ofrande (unele obligatorii și altele facultative, unele publice și unele nu) în locul cărora s-au stabilit rugăciuni paralele, așa că Rambam (Maimonides) ne spune în Hilhot Tfila că, dacă cineva vrea să se roage toată ziua, poate s-o facă, dar cu condiția să spună fiecare rugăciune corect și la timpul ei.

După ce am învățat cum s-au stabilit rugăciunile, întrebarea următoare ar fi: care este scopul rugăciunii? Să fie, oare, un apel la Kadoș Baruch Hu ca să-l ia în considerare pe cel care se roagă pentru a-l ajuta în momente grele sau când are nevoie de diferite lucruri de zi cu zi? Dacă analizăm puțin mai profund deducem că o asemenea opinie ar fi valabilă numai dacă Hakadoș Baruch Hu ar fi un rege muritor, care nu cunoaște necesitățile fiecăruia din cetățenii lui și din cauza asta trebuie să i se amintească. Oare este nevoie de o astfel de târguială meschină față de Kadoș Baruch Hu căruia să-i amintim de trei ori pe zi de problemele noastre? Nu și nu. Este clar că rugăciunea are un cu totul alt scop în iudaism. Scopul principal al rugăciunii la evrei este acela ca să ne aducă aminte **nouă** că tot ce avem ne vine de la El. Adică necesitatea rugăciunii este a **noastră, ne aparține**. Așa ne învață mulți înțelepți, de exemplu Ramban (Nahamanides), în comentariul său la cartea Șmot. [Scopul rugăciunii este să ne amintim despre dependența totală a noastră de Kadoș Baruch Hu și să resimțim nevoia întăririi legăturii noastre cu El.](#)

Această semnificație a rugăciunii iese în evidență din chiar sensul cuvintelor folosite pentru ea în limba ebraică. În limbile europene, ca și în limba română, cuvântul pentru rugăciune vine de la "a cere, a ruga, a implora". În ebraică însă cuvântul "tfila" are rădăcina PLL, care înseamnă "a lua aminte, a aduce la cunoștință". Această explicație se potrivește perfect cu principiul lui Rambam (Maimonides), potrivit căruia "scopul rugăciunii este să devenim conștienți de dependența noastră totală de Kadoș Baruch Hu" (More Nevuchim 3:32).

Toraua ne învață că trebuie să ținem minte întotdeauna dependența noastră de Kadoș Baruch Hu (Deutoronom 10:12). Conștiința centralității și a prezenței suverane a Dumnezeuului în viața fiecăruia dintre noi ne ridică la niveluri spirituale mai înalte. În asta descoperim importanța rugăciunii. Cu cât reușim să aspirăm către un grad mai înalt de spiritualitate, cu atât ne vom putea bucura de toate beneficiile materiale și sufletești oferite de relația cu Kadoș Baruch Hu și vom simți că rugăciunile noastre au fost primite, după cum scrie în Psalmi 73:28: "Dar mie apropierea de Dumnezeu îmi este bună". Iar ideea de apropiere a noastră de Kadoș Baruch Hu face legătura între rugăciune și ofrande.

Încă o întrebare foarte importantă pe care nu o putem ocoli în raționamentul nostru este următoarea: dacă credința în Kadoș Baruch Hu este sursa plenitudinii vieții, sănătății, prosperității și fericirii în viață nu cumva lucrul acesta trebuie să ne facă să renunțăm la orice activitate de a ne îmbunătăți viața sau de a veghea la proprietatea noastră, ca de exemplu nevoia de a asigura bunurile, de a ne vaccina, de a ne apăra interesele și așa mai departe? Și aici răspunsul tuturor înțelepților de-a lungul veacurilor este unanim: este obligatoriu ca omul să facă totul ca să-și apere proprietatea. Rugăciunile nu sunt de ajuns ca să asigure necesitățile vieții zilnice, astfel că omul este obligat să lucreze ca să-și asigure viața și, la fel, un om bolnav este obligat să caute cel mai bun

tratament posibil.

La sfârșit este important să știm că există unele restricții în ceea ce privește conținutul rugăciunii. Din cauză că ocrotirea divină *השגחה אלוקית* este ascunsă vederii noastre *סמוי מן העין*, după cum apare în Talmud, Baba Meția 42:a), ne este interzis să ne rugăm la o minune vizibilă *נס גלוי* care implică schimbarea legilor naturii, cum ar fi, de pildă, transformarea miraculoasă, de azi pe mâine, a unei case distruse de incendiu, de inundații, sau de cutremur într-una nouă, aidoma celei dinainte.

Rugăciunea în iudaism este un o cerință, o obligație de bază și reprezintă o cale de comunicare între noi și Kadoș Baruch Hu. Cu toate acestea, nu este în nici un caz o cale de a face rost de daruri din partea Lui Kadoș Baruch Hu. Drumurile Domnului sunt ascunse *דרכי הקב"ה נסתרות*, nu ne sunt accesibile și așa va fi pe veci.

Pericopa Tazria - Lepra *צרעת* în Tanach (Vechiul Testament) [anul 5779]

Pericopele Tazria și Mețora au ca subiect cusurul leprei. În Tanach, boala cunoscută sub numele de lepră (*țaraat* *צרעת*) este denumită în ebraică *nega* נגע - cusur, adică defect și nu *mahala, holi* חולי - boală. Adică această lepră nu este lepra cunoscută de medicină astăzi, însă noi o vom numi lepră. *Nega* spre deosebire de o boală vine peste om în urma unor fapte (se poate spune și păcate) pe care el le-a comis. Lista acestor fapte nu este în Tora, ci doar în Talmud și Midrașim. Noi putem descoperi aceste păcate analizând cazurile de lepră descrise în Tanach. În total sunt enumerate în Toraua Orală cam 9 păcate care „produc” lepra. Vom scrie, cu un nou prilej, despre ele, un articol separat. De data asta vom enumera toate cazurile descrise în Tanach despre cei care au contractat lepră. În orice caz, tratamentul pentru lepră nu este medical, ci unul spiritual. Diagnosticul care stabilește dacă este vorba de lepră sau de o altă boală de piele nu o dă un medic, ci Cohenu (preotul), deci o autoritate religioasă. Nici despre leacul pentru lepră nu apare nimic scris în Tora. Fiecare dintre cei care contractează lepră trebuie să înțeleagă ce fapte rele a făcut și să și le asume, reparându-le. Până atunci va fi în carantină în afara taberei. După vindecare, leprosul trebuie să aducă o ofrandă specială.

În Tanach sunt descrise câteva cazuri de lepră pe care noi le vom enumera aici.

Cazuri de lepră în Tora

În Tora sunt două cazuri de lepră și amândouă au fost contractate de către doi dintre cei mai importanți lideri ai poporului.

Primul care a fost lovit de lepră a fost nimeni altul decât Moșe Rabenu însuși:

”Și Domnul i-a mai spus, pune-ți acum mâna în sân, și el și-a introdus mâna în sânul lui și a scos-o și, iată, mâna lui era albă de lepră ca zăpada. Și a zis, bagă-ți din nou mâna în sân și el și-a introdus mâna în sân și a scos-o din sân și iată, se preschimbă la loc să fie cum era carnea lui” (Exod 4:6-7).

La Moșe lepra apare și dispăre, fiind un reper și o pildă. Despre boala aceasta aflăm din acest verset că ea face ca pielea să devină albă. Reperul este existența posibilității de a te însănătoși foarte repede, lucru care era necunoscut pe vremea aceea. Sunt și comentatori care înțeleg puțin diferit felul în care se propagă această lepră fulgerătoare, cu tratament extramedical.. Cu toate acestea, este greu de acceptat maladia ca o lepră adevărată și nu o pildă, câtă vreme legile încă nu fuseseră date și obligația ca lepra să fie diagnosticată de un Cohen era irealizabilă fiindcă asemenea diagnosticieni încă nu existau pe vremea aceea.

Al doilea caz în Tora este cel al lui Miryam, sora lui Moșe. Aici Toraua ne explică care este cauza leprei, și anume *lașon hara* "limba rea" לשון הרע, adică bârfa și vorbitul de rău. Întregul capitol din Numeri 12 se ocupă de cazul acesta și cauza leprei este explicit indicată: vorbele grele aruncate de Miryam la adresa lui Țipora, soția lui Moșe. Noi nu știm cu exactitate ce a spus Miryam și care au fost exact detaliile păcatului ei. Un lucru este clar, și anume că rezultatul a fost dezastruos: ”Și norul s-a ridicat de pe cort și iată, Miryam este leproasă ca zăpada. Și Aharon s-a întors spre Miryam și a constatat că și ea este leproasă” (Bamidbar/Numeri 12:10). Rugăciunea o ajută și ea se însănătoșește instantaneu, dar Aharon o diagnosticase ca leproasă. Miryam este impură chiar dacă s-a însănătoșit. Din cauza asta va trebui să aștepte șapte zile în afara taberei. Pedepsa gravă a lui Miryam este un memento și unul dintre miștoturile de ținut minte din Tora. Iată ce găsim scris la 40 de ani după întâmplare:

”Să (te) păzești de cusurul de lepră, să iei seama și să faci tot ce vă arată Cohanimii și Leviții, după cum v-am poruncit să aveți grijă să le faceți. Să ții minte ce i-a făcut HAȘEM lui Miryam pe drum, după ieșirea din Egipt” (Deutoronom 24:8-9).

Pedepsa lui Miryam este un semnal de alarmă pentru fiecare dintre noi.

Cazuri de lepră în Profeti

În Tanach, în afară de Tora, mai sunt câteva cazuri de lepră în cărțile de profeti. Primul apare în haftara pericopei Tazria despre lepra primită de Naaman, comandantul armatei Aram. Din povestea asta noi descoperim că și *goyim*, neevrei, pot primi lepră:

”Și Naaman, comandantul armatei regelui Aram era un om mare (trufaș) înaintea stăpânului lui și mult onorat, pentru că prin el oferise Dumnezeu salvarea Aramului. Și omul era un bărbat viteaz, dar un lepros” (2Regi 5:1).

Povestea lui ne dezvăluie originea acestei lepre. Despre Naaman ni se spune că el era *"nesu panim"* נשו פנים, adică, în traducere, "om mare", dar această maximă conține și sensul de încrezut, fudul, trufaș, adică orgolios, care nu înțelege că orice om este, la urma urmelor, un neînsemnat instrument în mâinile Domnului. Ca și *lașon hara* și orgoliul poate fi o cauză a leprei. Un om îngâmfat nu pregetă să vorbească de rău semenul său și așa, un astfel de om ajunge până la urmă să se convingă că el este superior celuilalt. Naaman merge la profetul Elișa (Elisei) ca să se însănătoșească de lepră. Devine furios atunci când profetul îi spune să meargă să se scufunde în Iordan. El precis fusese deja în stațiuni termale pentru a se vindeca. Dar Elișa știe că lepra lui nu este o boală, ci un cusur care se vindecă numai pe cale spirituală și de aceea îl trimite la râul Yarden. După ce se scufundă, Naaman își schimbă părerea: ”Și s-a întors la omul lui Dumnezeu, el și toată suita lui și a venit și a stat înaintea lui și a spus, iată acum știu că nu este Dumnezeu pe tot pământul decât în Israel și acum primește te rog o binecuvântare de la robul tău” (2Regi 5:15). Naaman își asumă condiția de rob al lui HAȘEM, semn al ispășirii și că poate să se vindece. Naaman propune profetului o răsplătă care să-l transforme din profet într-un vrăc, un doctor de minuni. Elișa bineînțeles refuză. Slujitorul lui, Ghehazi, care suferă de păcatul lăcomiei, al treilea păcat care cauzează lepra, fuge după Naaman și, mințindu-l, ia darurile în locul acestuia. Când Elișa îl întrebă pe Ghehazi de unde are hainele noi, acesta continuă să mintă. Pedepsa cea grea vine instantaneu: ”Lepra lui Naaman se va lipi de tine și de sămânța ta pentru totdeauna astfel că a ieșit dinaintea lui lepros alb ca zăpada”

(2Regi 5:27).

Următoarea poveste despre lepră o găsim în haftaraua 2Regi, cap. 7 din pericopa următoare, Meṭora. Este vorba despre patru leproși ale căror nume sunt inițial necunoscute. Hazal (înțelepții) spun, însă, că este vorba despre Ghehazi și cei trei fii ai lui. Toată povestea este despre salvarea Șomronului (Samaria) dintr-o situație foarte grea. Toată zona de nord a Israelului de astăzi era sub asediul armatei Aram, cea mai mare putere din tot Orientul Mijlociu. Situația era atât de disperată, încât, de foame, oamenii își mâncau excrementele. Există, de asemenea, pericolul ca mamele să-și gătească copiii. Profetul Elișa a spus regelui că într-o singură zi situația se va schimba și va fi mâncare din belșug, la prețuri foarte ieftine. Regele, al cărui nume nu-l știm, a crezut că este vorba despre un profet mincinos și a ordonat ca Elișa să fie omorât. Dar chiar în noaptea aceea s-a întâmplat minunea. Cei patru leproși, care mureau și ei de foame, ca și restul locuitorilor, au hotărât că e preferabil să fie robi la Aram, dar să mănânce, decât să moară de foame. Când mergeau spre tabăra Aramului, au făcut un zgomot enorm. Aramienii au crezut că aud o armată care vine peste ei, s-au speriat și au fugit spre Yarden, lăsând în tabără mâncarea și bunurile pe care le jefuiseră. După ce leproșii au mâncat bine, au venit în oraș să vestească regelui despre comoară. Și așa, cum a profetizat Elișa, au scăpat de foame și aveau de vânzare marfă ieftină. În fond, cel care a salvat Șomronul a fost Elișa, prin credința lui în Dumnezeu, chiar și în clipele cele mai disperate. Și cine au fost aleși să fie mesagerii acestei vești de libertate dacă nu cei mai îndepărtați din societate și cei mai impuri? Desigur, leproșii!

Următoarea poveste despre lepră se referă la o persoană de cel mai înalt rang, și anume Azarya, regele Yehuda și este descrisă într-un singur verset: "Și Domnul l-a atins (lepră) pe rege și a fost leproș până în ziua morții lui și a stat într-o casă de izolare" (Regi2 15:5). Aici nu ni se spune ce s-a întâmplat. Toată această poveste tragică apare în întregime în 2Cronici cap.26. Aici personajul nostru apare sub numele lui mai cunoscut, Uziyahu. A fost rege o perioadă foarte lungă (52 de ani), fiind unul din cei mai puternici regi pe care l-au avut evreii. El apare ca o personalitate pozitivă care a fost bine văzut în ochii Dumnezeului. La un moment dat i se întâmplă ceva rău (cum spune zicala "puterea corupe"). În versetul 16 este descris "după ce s-a întărit și i s-a înălțat inima". El a hotărât că nu-i mai ajunge să fie rege atotputernic, ci vrea să-și ia și atribuțiile de Cohen Gadol, jertfind în Templu, lucru cu desăvârșire interzis. Cohen Gadol, al cărui nume era tot Azarya, a încercat să-l împiedice să facă asta. Nici el, nici 80 de Cohanim nu au reușit să-l convingă. Uziyahu se încapățânează, iar pedeapsa vine imediat. Cusurul apare în locul cel mai vizibil pentru toată lumea, pe frunte. Cohanim/preoții au declarat imediat că este vorba de lepră. A fost evacuat din palat, rămânând rege, dar toate atribuțiile lui au fost transmise fiului lui, Iotam. El s-a închis în camera lui și acolo a rămas până la moarte.

Ar mai fi întrebarea dacă lepra poate fi și un blestem. Regele David l-a blestemat pe Yoav Ben-Ṭruia, comandantul armatei lui, după ce acesta l-a omorât pe Avner Ben-Ner, comandantul armatei lui Șaul: "El să cadă asupra capului lui Yoav și asupra întregii case a tatălui său. Și să nu dispară din casa lui Yoav un om care are o scurgere, un leproș" (Șmuel2/Samuel2 3:29). Nu știm dacă acest blestem de lepră s-a îndeplinit.

În concluzie, putem vedea că bârfa de orice fel, *lașon hara* לשון הרע, îngâmfarea, lăcomia sunt toate păcate care sunt pedepsite prin pedepse spirituale, dar care au și o manifestare corporală, prin lepră, *ṭaraat* צרעת, fiind afectate zonele cele mai vizibile ale omului. Nu este o boală care să chinuie corpul omului, ci un cusur, un defect vizibil, care să-l chinuie sufletește. Doar recunoașterea faptului duce la vindecare. Iarăși nu este vorba despre o minune, ci despre un proces de reabilitare personală și de ispășire.

Pericopa Tețave - Unde a dispărut (numele lui) Moșe Rabenu (Moise)? [anul 5779]

Oricine citește cu atenție pericopa Tețave observă că numele lui Moise nu este amintit. Asta este singura pericopă din cele trei Humaș (cărți) care cuprind viața lui Moise: Exod, Leviticus, Numeri, în care nu apare numele lui Moise. Ultimul Humaș, Deutoronom, este, în fond, un discurs al lui Moise, astfel încât numele lui nu apare în câteva pericope, de vreme ce el vorbește fără a se autoprezenta. Dacă facem o mică statistică vedem că numele lui este amintit în cele trei cărți cam de 600 de ori. Dacă luăm în considerație că este vorba de 31 de pericope, rezultă că numele lui este amintit aproximativ de 20 de ori în fiecare pericopă. Oare de ce s-a omis pronunțarea numelui din pericopa noastră, acesta neapărând nici măcar odată? Dacă ne închipuim cumva că acest fapt nu are legătură cu evenimentele din pericopă ne înșelăm amarnic. Toată pericopa consistă din porunci pe care le primește Moșe și cu toate acestea Toraua se străduiește să evite pronunțarea numelui lui. Se vorbește despre el, fără ca numele să-i fie menționat.

Primul verset al pericopei începe cu: "Și tu să poruncești fiilor lui Israel să-ți aducă pentru luminător untdelemn curat de măslina bătute" (Exod 27:20). Și asta, mai ales fiindcă aceeași poruncă se repetă identic în Leviticul 24:2: "Și Domnul a vorbit lui Moșe zicând: Poruncește fiilor lui Israel să-ți aducă untdelemn curat de măslina bătute". Diferența dintre cele două fraze este aceea că, în prima, verbul este la viitor, cu pronumele personal „tu” înainte, **VeAta ואתה**, iar în al doilea este expresia obișnuită în Tora la modul imperativ, **Ṭav יצ**. În primul verset, în loc de nume este folosit prenumele personal „tu”, pe când în a doua apare, ca de obicei, numele lui.

Și tot ca de obicei, există multe comentarii și explicații ale înțelepților de-a lungul anilor. Vă vom prezenta aici câteva din cele mai cunoscute:

1. Marele comentator Baal HaTurim (Yaakov Ben Așer, Germania, sec.13-14) spune: "Nu l-a amintit pe Moise în pericopa noastră fiindcă a spus :„Șterge-mă, te rog, din cartea pe care ai scris-o!" (Exod 32:32). Blestemul unui înțelept, chiar dacă este condiționat, se împlinește". Baal HaTurim ne explică aici că atunci când Moise a coborât de pe munte și a văzut vițelul de aur pe care-l făcuseră Bnei Israel, i-a mustrat cu asprime pe artizanii vițelului de aur și s-a urcat pe munte înapoi, să-l ceară Lui Kadoș Baruch Hu să ierte poporul. El a adăugat că, dacă nu îi va ierta, mai bine să-l pedepsească și pe el, ștergându-l din cartea Lui. **Înțelepții ne învață că, deși un lider trebuie să-și asume responsabilitatea pentru faptele poporului pe care îl conduce, în nici un caz nu are voie să se expună pe el însuși blestemului, fiindcă acest blestem îl va ajunge în orice caz.** Cererea lui Moise de a fi șters din cartea Domnului în condițiile în care poporul evreu nu va fi iertat, devine pedeapsa hotărâtă de Dumnezeu pentru solicitarea lui Moise, care se îndeplinește în orice caz, fie că va fi iertat fie că nu. Asta se petrece

aici, în pericopa Tețave, în care, după cele scrise în cartea de Zohar, cap. Șir Hașirim (Cântarea Cântărilor) se arată că i s-a șters numele lui Moise tocmai din pericopa asta unde se cuvenea să apară numele lui în fiecare verset și în fiecare mițva, adică să nu se repete așa de mult.

Dispariția numelui lui Moise din această pericopă are legătură cu un principiu de halacha care spune să te reții și să nu vorbești prea mult. Opinia evreiască este să ne strunim bine cuvintele care ne ies din gură, fiindcă în caz contrar ele pot avea consecințe nefaste. Vorba este o putere spirituală adâncă care vine direct din suflet și rămâne în spațiu să-și facă efectul. În cartea Zohar, pericopa Pinhas scrie: "Un înger îndrumător se află în fața oricărui om și, din momentul în care el se înjură pe sine ... el (îngerul) îl urmărește și îi împlinește blestemul, și asta este ce a spus David: Voi pune frâu gurii mele, în timp ce este cel rău în fața mea (Psalmi 39:1)". Marea problemă cu acest comentariu este că Moise va spune blestemul numai în pericopa următoare. Chiar dacă mergem după metoda lui Rași că evenimentele din pericopa următoare, Ki Tisa, s-au petrecut înainte de Truma și Tețave, blestemul trebuia să se îndeplinească încă în pericopa Truma și nu aici.

2. În câteva Midrașim avem o altă explicație. chehuna, adică postul de mare cohen (preot) i se cuvenea lui Moise. Tocmai în pericopa noastră această funcție i s-a transmis fratelui său, Aaron, Din cauză că în această pericopă este vorba despre numirea lui Aharon ca mare cohen (preot) și despre hainele speciale a Cohanimilor, Moise prin modestia lui excepțională, s-a dat la o parte, ca să lase toată scena și gloria fratelui său mai mare, Aaron.

Aici descoperim o pagină deosebită a relațiilor între cei doi frați, Moise și Aaron. Aaron era fratele mai mare și când Dumnezeu l-a descoperit lui Moise în rug și i-a poruncit să plece în Egipt, el l-a spus că are un frate mai mare și nu se simte comod să nu-l ia în seamă. Domnul l-a răspuns într-un mod extraordinar: "Aaron Levitul, fratele tău ... îți iese în întâmpinare și când te va vedea se va bucura în inima lui" (Exod 4:14). De aici vedem că Aharon avea un caracter deosebit, el era bucuros de prezența persoanei care se afla în fața lui. El este în stare să treacă peste sentimentele personale și să se identifice cu persoana care se află în față. Așa că, în pericopa noastră, Domnul și Moise l-au răsplătit, oferindu-i toată cinstirea care i se cuvenea.

3. Poate cea mai cunoscută explicație, care se află în mai multe surse, este faptul că pericopa Tețave se citește în mare parte a anilor simpli (nu Bisecți) de Zain 7 Adar, ziua morții lui Moșe Rabenu (nu anul acesta care este un an bisect). Explicația simplă este că absența numelui lui Moșe este o aluzie la ziua morții lui, de 7 Adar. Tradiția este că ziua aceasta este și ziua nașterii lui, fiind născut și murind fix în aceeași zi, la vârsta de 120 de ani (un articol detaliat veți putea citi de 7 Adar Șeni, al doilea, peste cam o lună). Și aici, referitor la ziua nașterii, sunt înțelepți care găsesc o aluzie prin începutul pericopei "Ve Ata tețave", Și tu vei porunci. Tu, adică Moise și ăsta este și numele pericopei în unele dintre edițiile de Tora și nu numai "Tețave".

După cum putem vedea, chiar dacă numele lui Moise nu apare în această pericopă, ilustrul personaj este prezent în fiecare verset. Mi se pare adecvat să privim ca pe o concluzie ansamblul în care se petrece această pericopă. Moise primește această sarcină, de a transmite poporului poruncile, adică de a-l învăța Toraua, imediat după primirea planului Mișkanului (Tabenacolului) în Șmot/Exod cap. 25-26. Imediat după aceea i se spune "VeAta tețave", ceea ce înseamnă că după construirea Mișkanului, el, Moise va fi centrul de referință și sursa de autoritate pentru popor în general și pentru fiecare grup în particular: "Și tu, apropie la tine pe Aaron, fratele tău, și pe fii săi cu el, dintre Bnei Israel, ca să-mi fie mie Cohanim (preoți)" (Șmot/Exod 28:1); "Și tu să vorbești tuturor celor iscusiți, pe care i-am umplut de sufletul înțelepciunii și al priceperii" (Exod 28:3). [Aici avem dezvăluirea că Moise este deținătorul unui spirit superior, care se transmite atât Cohanimilor, cât și fiilor cu inimă înțeleaptă.](#)

Pericopa Truma - Schițele Mișkanului (Tabernacolului) [anul 5779]

Pericopa Truma este prima dintre cele patru pericope a căror temă este construirea Mișkanului. Putem vorbi despre ele împreună, ca un ansamblu unitar, interesându-ne mai ales de diferențele dintre porunca și indicațiile privind modul cum trebuie construit și realizarea construcției însăși. Putem vorbi și despre fiecare pericopă separat. Noi vom combina cele două variante.

Dacă privim desfășurarea lucrărilor, putem vedea o continuitate între planificare și construcție, lucru previzibil la un astfel de proiect. Întâi ne este descris ce vor să se facă (pericopele Truma și Tețave), după aceea ce facem (VeYakhel), iar la sfârșit ce s-a făcut (Pikudei). Una dintre probleme este de ce era nevoie de atâtea repetiții (între Truma-Tețave și VeYakhel sunt multe repetiții)?

Ceea ce ne lipsește în toată Tora, dar mai ales aici sunt desenele. Toraua este o carte alcătuită exclusiv din text scris și, din păcate, nu avem desene. Dați-vă seama cât ne-ar fi putut ajuta un desen sau o poză cu barca lui Noah de exemplu, sau o descriere a evenimentului de pe Muntele Sinai și, poate mai mult de atât, niște schițe ale uneltelor Mișkanului. Este adevărat că sunt descrieri amănunțite, dar se pare că ele nu sunt de ajuns. Și este și important să ținem minte că sunt și termeni pe care noi nu îi înțelegem. De exemplu *heruvimii*, din ebraica *cheruvim* כרובים, care apar în mișkan de trei ori: primul pe capacul care acoperea Aron Hakodeș (dulapul sfânt) Exod 25:18, al doilea pe cortul mișkanului (26:1), iar al treilea pe perdea (26:31). Și în Templu (Regi1) apar de nenumărate ori. Noi cunoaștem acestea din tablouri și desene, dar adevărul este că nu la fel percep și comentatorii. Astfel, Rași, în urma midrașului, ne spune cum trebuiau să fie o parte din uneltele pe care se aflau, fie desenate, fie țesute, dar nu brodate pe perdea, ca să fie dintr-o singură bucată.

Dacă ne uităm bine pe text, putem înțelege că Moise a primit niște planuri: "Potrivit cu tot ce îți arăt, modelul cortului și modelul tuturor uneltelor lui, așa să faceți" (Exod 25:9). Hakadoș Baruch Hu i-a arătat lui Moșe schițele și el le-a transmis constructorilor pe teren. Comentatorii se întreabă dacă Moise a văzut toate schițele sau numai o parte din ele. Asta din cauză că verbul *ra'a* ראה (vede) apare numai la două unelte. Prima este în *menora* מנורה (sfeșnic): "Și vezi să faci potrivit cu modelul lor, care ți s-a arătat pe munte" (25:40). La fel și altarul din aramă מזבח הנחושת: "Să-l faci din scânduri, gol pe dinăuntru, cum ți s-a arătat pe munte, așa să-l faci" (27:8). Este adevărat că aceste unelte sunt mai complicate decât celelalte și conțin componente care nu erau în celelalte. Sfeșnicul trebuie să fie din aceeași bucată, o tehnică foarte grea, cu multe elemente: brațe care ies din sfeșnic, cupe, gămlioane și flori. Rași ne spune că lui Moise i-a fost greu să înțeleagă descrierea sfeșnicului, iar Hakadoș

Baruch Hu i-a arătat un plan. La altar problemele au apărut din cauza mărimii lui, dar și a numărului și complexității uneltelor care îl însoțeau, dar Rași nu repetă aici comentariul lui de mai înainte.

Dacă citim din nou versetul 25:9 de la începutul pericopei fără comentarii, pșat פּשט, adică simpla lectură a textului, putem deduce că Moise a văzut toate planurile. Marele comentator Baal HaTurim (Yaakov Ben Asher, Germania-Spania sec.13-14), leagă cuvintele "așa să faceți" cu povestea lui Gid'on unde se spune clar: "Și le-a zis, Vedeți la mine și așa să faceți, și iată că eu voi veni pe marginea taberei, iar cum voi face eu așa să faceți și voi" (Judecători 7:17). Din cauză că aici este folosită aceeași expresie, este clar că Moise a văzut toate schițele. Însă vederea asta nu este de ajuns. Mai este nevoie de ceva despre care citim în pericopa Tețave, când a fost nevoie să aleagă oamenii care să lucreze la acest proiect după două criterii: "Și tu să vorbești tuturor celor cu inimă înțeleaptă, pe care i-am umplut cu spirit de înțelepciune ca să facă veșmintele lui Aaron pentru a-l consacra, ca să-mi facă slujba de preot" (Exod 28:3). Înțelepciunea trebuie să fie unul dintre atributele sale interioare, iar o asemenea persoană trebuie să mai primească și spiritul Domnului ca să poată vedea exact cum trebuie să arate uneltele și veșmintele. În pericopa Ki Tisa, Domnul îl alege pe Bețalel בצלאל să fie șeful principal pe construcția Mișkanului. Deja din numele lui, care înseamnă Bețel בצל în umbra Domnului האל האל, **înțelegem că el a interiorizat spiritul sfânt a Domnului**, care îi permite să știe cum trebuie să arate uneltele, și care posedă inteligența și competențele tehnice necesare implementării tuturor ordinilor.

În Talmud și Midrașim avem mai multe detalii. În tractatul Midot avem descrierea exactă a Mișkanului. Mișkanul (Tabernacolul) era o construcție cu caracter temporar până la ridicarea Templului. Din cauza asta acest așezământ tranzitoriu nu apare în tractatul însuși, ci într-o Braita ברייתא (un paragraf exterior - vezi Termeni) care este numită "Braita construcției Mișkanului". ברייתא דמלאכת המשכן. Această braită conține 14 capitole foarte scurte (1-2 pagini), fiecare dedicat descrierii unui anumit element component sau a fiecărei unelte folosite. De exemplu primul capitol vorbește de scânduri, al doilea despre cort, al optulea despre masă, al nouălea descrie sfeșnicul. Braita aceasta se rezumă doar la Mișkan (Tabernacol) și foarte puțin la Templul construit de Șlomo sau la cel construit de Bnei Gola (diaspora), adică al doilea Templu. Rași ne spune că braita a fost compusă de Tanaim (Înțelepții din Ereț Israel din secolele 1-2 e.n.). A fost publicată prima oară la Veneția în anul 1602 și, după aproape o sută de ani, la Hamburg.

Pericopa VaEra - Bastonul lui Aaron [anul 5779]

În pericopa noastră este povestită o întâmplare extraordinară, care arată de parcă ar fi un spectacol de magicieni.

Când Moise și Aaron vin la Faraon să-i ceară să-i elibereze pe evrei, Faraonul le cere un semn că sunt serioși. Și atunci *Și și-a aruncat Aaron bastonul în fața Faraonului și s-a prefăcut încrocodil* (Exodul 7:10), a aruncat bastonul înaintea lui Faraon și a slujitorilor săi și s-a transformat în crocodil. Faraonul nu s-a mirat și i-a chemat pe vrăjitorii lui - Hartumim - și ei au reușit să facă același lucru. Atunci s-a produs marea surpriză: bastonul lui Aaron a înghițit celelalte bastoane: *Și și-a aruncat fiecare bastonul și s-au prefăcut în crocodili și le-a înghițit bastonul lui Aaron bastoanele*. (Exodul 7:12). Surpriza aceasta ne-ar putea face să credem că crocodilul lui Aaron a înghițit celelalte bastoane. Aici Rași ne învață că nu a fost așa: *După ce a redevenit baston le-a înghițit pe toate*. El ne învață că crocodilul lui Aaron le-a înghițit pe celelalte după ce a redevenit baston.

Întrebarea este dacă și celelalte au apucat să redevină bastoane sau le-a înghițit ca crocodili. Aici comentarii mai recentii sunt împărțiți: unii cred că s-au întors să fie bastoane, alții că nu au mai apucat. Există și unii care spun că acest fapt nu este important și din cauza asta Rași îl ignoră pur și simplu - iar întrucât oricum minunea s-a produs acesta este singurul lucru important.

Sunt mai sunt multe lucruri interesante legate de bastoane. Midraș Tanhuma ne povestește că, cu toate că bastonul lui Aaron le-a înghițit pe celelalte, acesta nu s-a "îngrășat" așa cum te-ai fi așteptat după o „masă” atât de copioasă. Și faptul că bastonul care a fost aruncat în fața Faraonului a fost bastonul lui Aaron și nu bastonul lui Moise este comentat. Astfel, în cartea Zohar este scris că bastonul lui Moise era sfânt în mod special și de aceea este numit "bastonul lui Dumnezeu" (Exodul 4:20), deci nu putea în nici un caz să fie folosit ca să înghiță bastoane egiptene considerate a fi „impure”.

Un alt lucru foarte interesant este că nu ambele bastoane s-au transformat în același animal. Bastonul lui Moise s-a transformat lângă Hasne, tufa care ardea, în șarpe - nahaș, în timp ce bastonul lui Aaron s-a transformat în Tanin, care este ori crocodil ori o altă reptilă mare. Interesant este și faptul că toți pictorii din Renaștere, în rândul cărora episodul cu bastonul lui Aharon era foarte popular, în toate picturile lor, bastoanele se transformă în șerpi. Așa găsim și în interpretarea lui Rași.

Pericopa VaYakhel - Contribuția femeilor la construcția Mișkanului (Tabernacolului) [anul 5779]

Săptămâna trecută, în pericopa Ki Tisa, am comentat întâmplarea biblică având ca moment central refuzul eroic al femeilor de a dona din bijuteriile lor la comiterea unuia dintre cele mai mari păcate ale evreilor în deșert: turnarea vițelului de aur. Am povestit cum, imediat după aceea, bărbații n-au mai avut altceva de făcut decât să adune bijuteriile lor, ca să poată încropi acel monstru păgân.

În contrast cu această atitudine, în pericopa de față, relatăm o altă întâmplare care ilustrează altă cauză importantă, construcția Mișkanului (Tabernacolului), înfăptuită prin donațiile prompte ale femeilor care acționează de bunăvoie și dezinteresat ca să adune pentru acest obiectiv bijuterii, aur și chiar să presteze muncă manuală. Toraua ne amintește și laudă de mai multe ori contribuția femeilor prin faptele săvârșite de ele la construcția Mișkanului:

- Și au venit bărbații peste femei, toți cei cu inima darnică, aduceți inele de aur și cercei și inele și salbe, orice obiect de aur, oricare care a ridicat un dar de aur pentru Dumnezeu (Exod 35:22).
- Și fiecare femeie cu inima înțeleaptă, care a tors cu mâinile ei și a adus ce a tors, firul albastru și purpura și stacojiul și inul subțire (Exod 35:25).
- Și toate femeile pe care le ducea inima cu înțelepciune au tors păr de capră (Exod 35:26).
- Fiecare bărbat și femeie pe care i-a îndemnat inima să aducă orice lucrare pe care o poruncise Domnul să se facă prin Moise, Bnei Israel au adus ca dar Domnului (Exod 35/29).

Voluntariatul și dăruirea îi înconjoară și îi conduc pe toți, atât pe femei cât și pe bărbați. Aceeași femeie care, în pericopa anterioară, a refuzat glorios să renunțe și să dea bijuteriile pentru turnarea vițelului de aur, acum se grăbește să le doneze. Spre deosebire de fapta cu vițelul, când bijuteriile femeilor nici nu sunt amintite, constatăm prezența semnificativă a femeilor, încă în stadiul de dăruire, fiindcă majoritatea bijuteriilor erau ale lor. La fel s-a întâmplat și în stadiul construcției tabernacolului, definit aici ca produs al înțelepciunii deosebite a femeilor și despre care vom vorbi cu altă ocazie.

Este adevărat că versetul "Și au venit bărbații peste femei" poate fi înțeles în două feluri opuse. Primul, acela că poate bărbații au obligat femeile, care nu voiau să se despartă de bijuteriile lor, să le dea.

Pe de altă parte, putem înțelege că femeile au ajuns înaintea bărbaților să doneze, adică au fugit să aducă bijuteriile imediat, în momentul în care au auzit ce li se cere și, până au ajuns bărbații, ele au și dat bijuteriile. Cu alte cuvinte, femeile erau mai dispuse să doneze decât bărbații. Raaba (Avraham Even Ezra, Spania sec. 11), marele comentator explică "Au venit bărbații peste femei, adică după ce au venit femeile. Unii spun: cu acordul femeilor, adică din dorința lor". Și marele înțelept Ramban (Nahmanides, Spania, sec. 13) comentează asemănător "Și au venit bărbații peste femei, adică bărbații s-au înghesuit după femei; femeile au mers înainte și au donat bijuteriile cu bucurie și mulțumire. În afară de asta, femeile sunt mai apropiate de bijuterii, așa că le aveau la îndemână. Până când bărbații au găsit bijuteriile lor și le-au adus, femeile apucaseră deja să le dea pe a le lor".

Explicațiile acestea îi pun într-o lumină negativă pe bărbați și mulți comentatori, mai mult sau mai puțin cunoscuți, încearcă să corecteze această imagine, punând semnul egalității între dorința femeilor cu cea a bărbaților de a dona cu bucurie, cu generozitate liber consimțită, bijuteriile. Unul dintre comentatori spune chiar că bărbații au întârziat din cauză că ei căutau bijuteriile care le-au rămas după ce au donat pentru vițelul de aur, fapt care i-a întârziat, pe când femeile aveau toate bijuteriile, neatinsse, la îndemână. Acești comentatori merg în urma Midraș Tanhuma, Pikudei 11:

"Când a venit Moise și a spus lui Israel: luați de la voi o donație și aduceți pomana voastră cu bucurie și grabă. Uitați-vă la scriptură, au venit bărbații peste femei, exprimându-și nerăbdarea, adică se înghesuiau unul peste altul bărbații și femeile care au venit să doneze".

Midrașul nu face nici o diferență între sexe, nici în ceea ce privește voința de a da și nici referitor la promptitudinea dăruirii.

Mai este un aspect problematic al dăruirii, și anume aspectul de halacha (legile religioase evreiești). Unii comentatori se bazează în această idee pe Talmud, tractatul Nazir 24:b și Gitin 27:a: "Ceea ce a cumpărat femeia, a cumpărat soțul ei". Întrebarea se pune dacă femeia are voie, în acest caz, să doneze fără acordul soțului ei? La fel, halachaua spune că un cadou primit de la părinți nu poate fi dăruit fără acordul tuturor. În orice caz, mulți înțelepți, cu Yosef Karo în frunte, ajung la concluzia că femeile au venit împreună cu bărbații, ca nu cumva să încalce regulile care trebuiau respectate.

Fie că femeile și bărbații au avut merite egale în voința de a dona și a dăruia din propria proprietate, fie că femeile au acționat din propria voință și au luat-o cu mult înaintea bărbaților, este clar că gloria și aprecierea revine în primul rând femeilor, pe care, așa cum este just să începem, le găsim în prim planul glorios al luptei, purtate de multe generații, pe frontul de eliberare din jugul robiei, ca și în evenimentele petrecute în deșert și de cucerire a țării promise.

Pericopa Vayehi - De ce a pierdut Reuven (Ruben) întâietatea ca prim născut? [anul 5779]

Yaakov, spre sfârșitul vieții, s-a adresat fiilor lui cu ultimele sale vorbe pentru ei și l-a mustrat aspru pe Reuven, cel mai mare dintre ei (Geneza 49:3-4):

”Reuven, tu ești întâiul meu născut, vigoarea mea și primul rod al puterii mele de procreare, cel dintâi în demnitate și cel dintâi în tărie. Nestăvilit ca apele, să n-ai întâietate pentru că te-ai urcat în patul tatălui tău și i-ai profanat așternutul.”

Părerea comentatorilor este că Iacov îi spune lui Reuven că, fiind primul născut, i se cuvenea să fie tratat ca fiind primul dintre frați și potrivit la monarhie, dar, din pricină că s-a dovedit sclavul dorințelor și plăcerilor lui, a pierdut toate aceste atribute. Așa ne este explicat și în cartea 1Cronici 5:1-2: ”Fiul lui, Reuven, întâiul născut al lui Israel (că el era întâiul născut), pentru că profanase așternutul tatălui său, dreptul lui de întâi născut a fost dat fiilor lui Iosef, fiul lui Israel, fără să se ia în seamă dreptul lui de întâi născut. Căci Iuda era mai presus de frații lui, fiindu-le un veritabil îndrumător, dar dreptul de prim născut era a lui Iosef”. Este clar că aici este vorba despre fapta lui Reuven cu Bilha, povestită în Geneza 35:22: ”În timp ce Israel stătea în acel ținut, Reuven s-a dus și s-a culcat cu Bilha, concubina tatălui lui, dar Israel a auzit despre asta”.

Din cauza imprudenței lui i-a fost luat dreptul de prim născut și i s-a dat lui Iosef care a primit un ținut de două ori mai mare decât el, prin fiii lui, Efraim și Menașe. Dar nici lui această prioritate nu i s-a dat în întregime, fiindcă monarhia i s-a dat lui Iuda. Aici se poate pune întrebarea dacă acesta a fost singurul motiv pentru trecerea regalității de la Reuven la Iuda. În Tora sunt relatate câteva confruntări între cei doi frați, care pun în evidență

comparativ carisma și puterea de conducător a lui Yehuda față în față cu slăbiciunea lui Reuven.

Prima confruntare a avut loc în timpul vânzării lui Iosef. Reuven le-a spus fraților: "Nu vărsați sânge, aruncați-l în această groapă din pustiu, dar nu ridicați mâna asupra sa " (Geneza 37:22). Înțelegând că asta ar fi fost o salvare doar pe jumătate a lui Iosef, frații s-au întrebat pe bună dreptate: ce se va întâmpla după ce va fi aruncat în groapă? În consecință, sfatul nu a fost acceptat, iar frații au urmat sfatul lui Yehuda: "Ce folos dacă îl omorâm pe fratele nostru și îi acoperim sângele? Hai, mai bine, să-l vindem ismailiților și să nu ridicăm mâna asupra lui, fiindcă el este fratele nostru, carnea noastră. Iar frații l-au ascultat" (Geneza 37:26-27).

Cât de batjocorit arată Reuven când se întoarce la groapă și nu-l găsește acolo vedem din versetul: "S-a întors Reuven la groapă și iată că Iosef nu e acolo și și-a sfâșiat veșmintele. S-a întors la frații lui și a zis: Copilul nu este, iar eu ce o să fac?" (Geneza 37:29-30). Asta e tot ce era în stare să facă cel mai mare dintre frați pentru salvarea celui mic. El trebuia să-i ghideze și nu să se piardă !

A doua confruntare are loc atunci când îl conving pe Iacov să-l trimită pe fiul lui, Biniamin, la domnul țării numite Egipt: "Reuven i-a spus tatălui lui: Să-i omori pe cei doi fii ai mei dacă nu ți-l aduc înapoi. Dă-l în grija mea, iar eu ți-l voi aduce înapoi" (Geneza 42:37). Rași ne dă răspunsul lui Iosef: "Acest prim născut este un mare prost, dacă el îmi spune să-i omor copiii, de parcă n-ar fi și copiii mei !". Așa că Iacov nu poate fi convins, iar răspunsul lui: "Fiul meu nu va coborî cu voi" (42:38) a devenit în ebraică o expresie semnificativă care înseamnă „o vorbă fără sens” (după Midraș Raba 91). Spre deosebire de el, Iuda a avut un discurs logic și convingător: "Dacă-l trimiți pe fratele nostru cu noi, noi vom coborî și-ți vom cumpăra alimente. Dar dacă nu-l trimiți, nu vom coborî, căci omul acela ne-a spus: Să nu-mi mai vedeți fața dacă fratele vostru nu este cu voi ... Mă pun eu garant pentru el, din mâna mea să-l ceri înapoi, dacă nu ți-l voi aduce înapoi și nu-l voi pune înaintea ta, atunci am păcătuit împotriva ta pentru totdeauna" (Geneza 43:4-5, 9). Cuvintele astea l-au convins pe bătrân: "Israel, tatăl lor le-a zis ... Luați-l pe fratele vostru, ridicați-vă și întoarceți-vă la omul acela" (43:11-13).

A treia confruntare nu este, în fond, o confruntare, fiindcă numai Iuda a participat la ea, în timp ce Reuven n-a scos o vorbă. Când frații au stat în fața domnului Egiptului, care le spune că-l va face sclav pe Biniamin, ca fiind suspect de furtul paharului lui, vocea lui Reuven nu se aude deloc. Cel care vorbește cu determinare este Iuda. În lungul lui discurs sunt și controverse dar și lucruri logice, multă diplomație și, mai ales, umilință. El își termină discursuri propunându-se pe el însuși să devină rob în locul lui Binyamin (Geneza 44:18-34). Față de astfel de vorbe Iosef nu poate rezista: "Atunci Iosef nu s-a mai putut stăpâni înaintea celor care stăteau lângă el și a strigat: Scoateți-i pe toți afară! Și n-a mai fost nimeni lângă el când s-a făcut cunoscut fraților săi" (Geneza 45:1). Curajul și înțelepciunea lui Iuda l-au salvat pe Binyamin și l-au convins pe Iosef să se dea de gol.

Asta este personalitatea unui lider adevărat în comparație cu lipsa de personalitate și slăbiciunea comportamentului lui Reuven. Incompetența lui de a fi rege se dezvăluie încă de la prima întâlnire între Iosef și frații lui. Când Iosef s-a prefăcut că îi suspectează că sunt spioni și l-a reținut pe Șim'on până îl vor aduce pe Biniamin, Reuven a spus fraților săi: "Eu doar v-am spus, să nu păcătuți împotriva copilului, dar voi n-ați ascultat. Acum iată, ni se cere socoteală pentru sângele lui" (Geneza 42:22). Asta este cel mai plin de umilință lucru pe care-l putea spune Reuven! Liderul nu poate învinovăți pe subalternii lui, afirmând că nu l-au ascultat și învinuindu-i de rezultatele faptelor lor! Dimpotrivă, el trebuie să-și impună autoritatea, forțându-i să-i fie supuși. Doar asta a fost și păcatul lui Saul când Samuel l-a acuzat că nu l-a eliminat fizic pe Amalek, cum a fost poruncit (1Samuel 15:15).

Așa cum Saul și-a pierdut regalitatea, la fel și Reuven, învinuit de către frații săi mai tineri de vânzarea lui Iosef, și-a pierdut atât poziția de prim născut cât și, în mod corespunzător, regalitatea.

[Cu pericopa asta, noi terminăm citirea primului Humaș, Bereșit, din cele cinci.](#)

חזק חזק ונתתק

Hazak, hazak venithazek Putenici, puternici și să ne întărim

